

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง

ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวเสาวลักษณ์ บุตรไชย

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

เลवलักษณ์ บุตรไชย : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
 กองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
 จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.ชาญณรงค์ อินทประเสริฐ, 63 หน้า

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ในการประเมินเพื่อศึกษาการดำเนินงานของกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง ในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งมีวิธีการดำเนินการประเมินโดยใช้รูปแบบของซีพีพี (CIPP MODEL) เป็นตัวกำหนดกรอบและขอบเขตของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในส่วนของการเก็บข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบรายงาน (ปร.) 1-12 ซึ่งสำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย เป็นผู้ออกแบบเพื่อใช้เป็นเครื่องมือ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมิน คือ สมาชิกของกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง และชาวชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง

ผลจากการประเมินโครงการสรุปได้ว่า กระบวนการดำเนินงานของกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง บรรลุซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ส่งผลให้ชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง และกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง เกิดศักยภาพและความเข้มแข็ง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมมีการพึ่งพาตนเองของชุมชนและสมาชิกของชุมชนมากขึ้น รวมทั้งยังสร้างให้เกิดความเข้มแข็งในระดับสังคมต่อไป

โดยภาพรวมของกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง มีปัจจัยต่าง ๆ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ที่ช่วยส่งเสริมและขัดขวางการเติบโตของกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง ซึ่งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันในการคิดหาแนวทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหา ที่จะทำให้การดำเนินการของกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง บรรลุตามวัตถุประสงค์ให้ได้มากที่สุด เพื่อประโยชน์อันแท้จริงที่จะเกิดขึ้น และส่งผลถึงประชาชนของชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง และประชาชนของประเทศอย่างแท้จริง

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.ชาญณรงค์ อินทรประเสริฐ)

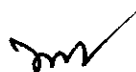
กรรมการสอบ

(.....ส.เทพ ลิมนนท์.....)

(.....)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๓ / ๑๐๖ / ๒๕๖๓

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์ ดร.ชาญนรงค์ อินทรประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- คุณสุเทพ โลหณุต, ร.ท.นพดล วันเปลี่ยนสี อาจารย์นิเทศก์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข , อาจารย์ ดร.มัลลิกา สังข์สนธิ อาจารย์ประจำสาขาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม ที่ให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- คุณสมพิศ โล่ห์สุวรรณ, คุณกิตติยา ศิลปประเสริฐ เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคม เทศบาลนครนครราชสีมา ที่ให้ข้อมูลและคำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- ประธานชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง , ประธานกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง , คณะกรรมการกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรืองทุกท่านที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก ขอขอบคุณพ่อแม่พี่น้องในชุมชนที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ
- คุณพิเชษฐ วันทากุล , คุณศิริรัตน์ ม่วงเอี่ยม , คุณเปรมฤทัย การนอก ช่วยให้คำปรึกษาในการทำสารนิพนธ์

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษา เป็นอย่างดียิ่งตลอดมา จนทำให้ผู้ประเมินประสบความสำเร็จในชีวิต

เสาวลักษณ์ บุตรไชย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญ (ต่อ).....	จ
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ภูมิหลัง.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	1
1.3 กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
1.4 วิธีดำเนินการ.....	5
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	7
บทที่ 2 ปรัชญา ศาสนธรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 นโยบาย ปรัชญา วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ.....	8
2.2 ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่ง ชาติ.....	9
2.3 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนชุมชนบ้าน รุ่งเรือง-บุญเรือง.....	14
2.4 หลักการประเมินแบบซีพีพีโมเดล (CIPP MODEL).....	16
2.5 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	17
บทที่ 3 วิธีการดำเนินโครงการ.....	19
3.1 วิธีการประเมินโครงการ.....	19
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	22

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	25
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	40
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	41
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	44
4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	44
4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	47
4.3 ผลการประเมินผลกระทบวิธีทำธุรกิจของผู้กู้.....	54
4.4 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	55
4.5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์.....	56
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	59
5.1 สรุป อภิปราย.....	59
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	63
บรรณานุกรม.....	64
ภาคผนวก ก.....	65
ภาคผนวก ข.....	71
ภาคผนวก ค.....	73
ภาคผนวก ง.....	90
ภาคผนวก จ.....	101
ภาคผนวก ฉ.....	103
ภาคผนวก ช.....	114

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 2.1 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตףเฟิลบีม.....	16
แผนภาพที่ 3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจ ของสตףเฟิลบีม.....	22

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลัง

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคม และเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต (เจดีย์ว บุรีภักดี และคณะ, 2545)

ชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง ได้จัดประชุมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2544 และได้ประชุมหารือเพื่อจัดทำระเบียบข้อบังคับของกองทุน คณะกรรมการกองทุนได้ปฏิบัติหน้าที่มาโดยตลอด ทั้งการรับสมัคร รับปรึกษาปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับกองทุน จนเมื่อวันที่ 20 ก.พ. 45 ทางกองทุน ได้รับการจัดสรรเงิน 1 ล้านบาทจากทางรัฐบาล เมื่อได้รับจัดสรรเงินแล้วทางกองทุนก็จัดให้สมาชิกที่สนใจเขียนคำขอกู้ และปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ จนมาถึงวันนี้ก็เป็นเวลาหลายเดือนแล้ว จึงสมควรที่จะมีการประเมินกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง เพื่อที่จะได้ทราบว่าการบริหารจัดการกองทุนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนมากน้อยเพียงใด

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชน เมืองว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อที่กำหนดไว้หรือไม่
- 1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

- 1.2.3 เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทักษะต่าง ๆ
- 1.2.4 เพื่อวิเคราะห์ปัญหา และเสนอแนวทางแก้ไข ปรับปรุง ที่เป็นประโยชน์ต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.3 กรอบความคิดทฤษฎี

แนวคิดและรูปแบบการประเมิน มีอยู่หลากหลายรูปแบบตามแนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญ โดยการเชื่อมโยงความคิดกับประสบการณ์ของตนเอง ดังนั้นการเลือกรูปแบบการประเมินเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินโครงการควรจะมีได้มีการพิจารณาความเหมาะสม หรือสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวัตถุประสงค์ของโครงการที่จะประเมินและจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมิน ได้จำแนกรูปแบบการประเมินตามจุดประสงค์ของการนำไปใช้เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้ (อุคม จำรัสพันธุ์ และคณะ, 2545)

- รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย (Objective Base Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการตรวจสอบผลที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ โดยตรวจสอบผลที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายกับผลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน โครงการว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่
- รูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจ (Decision Oriented Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่เป็นระบบโดยมีการกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการ ที่จะทำได้สารสนเทศ เพื่อที่จะนำไปใช้ประกอบการพิจารณาการตัดสินใจที่เหมาะสม
- รูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจคุณค่า (Value – Oriented Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีหลักการว่า การประเมินเป็นการกำหนดคุณค่า หรือดีราคาของสิ่งที่ได้รับการประเมิน รวมทั้งการให้ความสำคัญกับผลผลิตทั้งหมดของโครงการ โดยใช้กระบวนการประเมินที่เป็นระบบ ผสมกับวิธีแบบธรรมชาติ (Naturalistic Approach)

แนวคิดและรูปแบบการประเมินมีอยู่หลายแบบด้วยกัน ดังนั้นจึงขอยกตัวอย่างพอสังเขป ดังนี้

1.3.1 แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven's Evaluation Ideologies and Model) สคริฟเวน ได้กำหนดความหมายของการประเมิน “การประเมิน เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล การกำหนดตัวชี้วัด และเกณฑ์ในการประเมิน” และมีความพยายามที่จะสร้างแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่ผสมผสานแนวคิดของไทเลอร์และครอนบาคเข้าด้วยกัน โดยได้จำแนกประเภทของการประเมินออกเป็น 2 ประเภท (อุคม จำรัสพันธุ์และคณะ, 2545) ได้แก่

1.3.1.1 การประเมินยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ใช้เป้าหมายของโครงการเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าการดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมายของโครงการหรือไม่ โดยแบ่งประเมินเป็น 2 ระยะ คือ

- การประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) มีเป้าหมายของการประเมินเพื่อหาข้อดี ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการโครงการ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการโครงการระยะต่อไป
- การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) มีเป้าหมาย คือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นเมื่อโครงการสิ้นสุดแล้ว ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดคุณค่าความสำเร็จของโครงการ ที่จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงโครงการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันให้ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี

1.3.1.2 การประเมินที่ไม่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะผลผลิตที่เกิดขึ้นตามเป้าหมายเท่านั้น แต่จะนำผลกระทบอื่น ๆ เช่น สภาพแวดล้อม มาร่วมพิจารณาในการตัดสินใจด้วยระบบคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่สามารถรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจากกลุ่มเป้าหมายที่มีความซับซ้อน ดังนั้นการประเมินตามแนวทางนี้ควรที่จะมีการออกแบบการประเมินให้มีความยืดหยุ่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีคุณค่า อันจะช่วยส่งเสริมให้การประเมินโครงการมีประสิทธิภาพ ในส่วนที่จะใช้ข้อมูลสารสนเทศที่สอดคล้องกับความเป็นจริงมากกว่า แต่มีความยุ่งยากที่เกิดขึ้น คือ การพิจารณาอย่างครอบคลุมในการดำเนินการโครงการใด ๆ ที่ตัวชี้วัด เกณฑ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินจะระบุเป็นแนวทางที่ชัดเจนได้ค่อนข้างยาก

นอกจากนี้ สตรีทเวน ได้จำแนกการประเมินตามสิ่งที่ประเมินออกเป็น 2

ลักษณะ ได้แก่

- การประเมินคุณค่าภายใน (Intrinsic Evaluation) เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการ อาทิ จุดประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหา หรือประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ เป็นต้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการประเมินวิธีการนี้เป็นการประเมินเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเริ่มดำเนินการโครงการ
- การประเมินความคุ้มค่า (Payoff Evaluation) เป็นการประเมินในส่วนที่ผล ของการดำเนินโครงการมีต่อผู้รับบริการจากโครงการ

1.3.2 แนวคิดการประเมินของอัลคิน (Alkin's Concept of Evaluation) “การประเมินตามความหมายของอัลคิน คือ กระบวนการคัดเลือก การประมวลผลข้อมูล และการจัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำข้อมูลเสนอต่อผู้มีอำนาจการตัดสินใจ หรือใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการเลือกดำเนินการโครงการ ซึ่งอัลคินได้จำแนกการประเมินตามจุดประสงค์ของการใช้ผลการประเมิน เป็น 5 ส่วน ได้แก่ (อุดม จัรัสพันธุ์และคณะ, 2545)

1.3.2.1 การประเมินระบบ เพื่อกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ เป็นการประเมินก่อนเริ่มดำเนินการโครงการให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

1.3.2.2 การประเมินวางแผนโครงการ เป็นการประเมินเพื่อหาแนวทาง หรือวิธีการที่จะส่งเสริมให้ดำเนินการโครงการให้บรรลุจุดประสงค์

1.3.2.3 การประเมินระหว่างดำเนินการ เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาการดำเนินโครงการเป็นไปตามแผนที่กำหนดหรือไม่ หรือการดำเนินการอยู่ในขั้นตอนที่ควรจะเป็นมากหรือน้อยเพียงใด

1.3.2.4 การประเมินเพื่อพัฒนางาน เป็นการประเมินเพื่อแสวงหารูปแบบ แนวทาง หรือข้อเสนอแนะ ในการที่จะส่งเสริมให้โครงการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินเพื่อรับรองผลงาน ขยาย ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ เป็นการประเมินหลังจากสิ้นสุดโครงการ เพื่อตรวจสอบผลผลิตกับจุดประสงค์ของโครงการ และประมวลผลข้อเสนอแนะเพื่อรับรอง ปรับเปลี่ยน ขยายหรือขยายโครงการต่อไป

อัลคิน ได้เสนอแนวคิดการประเมินที่เป็นระบบ คือ เริ่มต้นตั้งแต่การประเมินจุดประสงค์ จนกระทั่งการประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ ที่เป็นแนวคิดพื้นฐานของการประเมินโครงการ แต่ยังขาดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้การเผยแพร่ยังอยู่ในวงแคบ ๆ เท่านั้น

แต่เนื่องด้วยในการศึกษาได้ถูกกำหนดมาแล้วว่าให้ใช้ (CIPP Model) เป็นตัวศึกษาวิเคราะห์ ซึ่งมีคำอธิบายดังต่อไปนี้

1.3.3. แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม (ค.ศ. 1977) กล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ”

สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบชีพ (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ (อุดม จัรัสพันธุ์ และคณะ, 2545)

- 1.3.3.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
- 1.3.3.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ
- 1.3.3.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไขปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
- 1.3.3.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

1.4 วิธีดำเนินการ

วิธีการดำเนินการแบ่งออกเป็น 2 วิธี ดังต่อไปนี้

- ศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น จากข้อมูลที่ได้จากการวิจัย การสำรวจ โดยนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์และสรุปค้นหาปัญหาของชุมชน เช่น ข้อมูลจากเอกสารสถิติ การศึกษาวิจัย สำเนาทะเบียนบ้าน

- ศึกษาค้นคว้าโดยการสำรวจข้อมูลใหม่ เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าโดยวิธีแรกมีข้อจำกัดบางประการ เช่น อาจไม่มีข้อมูลที่ต้องการ หรือ ข้อมูลบางอย่างล้าสมัย เช่น ข้อมูลจำนวนประชากร ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการสำรวจใหม่

ในการเก็บข้อมูลใด ๆ อาจจำแนกขั้นตอนของการเก็บรวบรวมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.4.1 กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด เป็นขั้นตอนของการกำหนดข้อมูลจากการวิเคราะห์จุดประสงค์ ว่ามีอะไรบ้าง เป็นข้อมูลที่อยู่ในลักษณะใด ระดับของข้อมูลใด และจะใช้อะไรเป็นตัวชี้วัด จึงสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของข้อมูลตามที่ต้องการอย่างแท้จริง

1.4.2 กำหนดแหล่งข้อมูล เป็นขั้นตอนของการพิจารณาแหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลอยู่ที่ไหน พร้อมกับกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่จะมีข้อมูลที่ต้องการอย่างครบถ้วนและสอดคล้องกับความต้องการ

แหล่งข้อมูล หมายถึง แหล่งที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคน เอกสาร วัตถุ หรือสถานการณ์ ที่สามารถให้ข้อมูลตามตัวชี้วัดที่กำหนด เพื่อใช้ตอบประเด็นคำถาม โดยจะต้องมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของโครงการนั้น ๆ ซึ่งจำแนกแหล่งข้อมูล ดังนี้ (อุดม จารัสพันธุ์ และคณะ, 2545)

- แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง
- แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินได้เลือกใช้ข้อมูล จากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว อาทิ เอกสารหลักฐาน จดหมายเหตุ บันทึกต่าง ๆ ซึ่งการนำข้อมูลจากแหล่งข้อมูลนี้มาใช้จะต้องมีการตรวจสอบความถูกต้อง และความเชื่อมั่นของข้อมูล ที่จะสามารถตอบคำถามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4.3 เลือกกลุ่มตัวอย่าง วิธีการดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างนั้น จะเลือกใช้สมาชิกเพียงบางส่วนของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มตัวแทนที่ผู้ประเมินเลือกใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล อันเนื่องมาจากการประหยัดเวลา และงบประมาณที่ต้องใช้เป็นจำนวนมากในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร

1.4.4 เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นตอนของการเลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีหลากหลายวิธี มีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้ประเมินจะต้องเลือกวิธีการให้เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ

สำหรับการดำเนินการในที่นี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่หลายวิธีด้วยกัน คือ

- 1.4.4.1 การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ได้กำหนดรายละเอียดที่จะถามไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้ประเมินใช้เป็นคู่มือในการใช้คำถามทุกประเด็น และบันทึกคำตอบในแบบสัมภาษณ์นั้น
- 1.4.4.2 การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายตามโครงสร้างของพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต โดยกลุ่มเป้าหมายไม่รู้ตัว จะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ต้องการ

1.4.4.3 การอภิปรายกลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก กลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะและคุณสมบัติเดียวกันจำนวน 7-8 คน มาร่วมแสดงความคิดเห็นที่ได้รับการกระตุ้นจากคำถามของผู้ประเมิน โดยมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น และปฏิกิริยาของสมาชิกของกลุ่มเป้าหมายระหว่างการแสดงความคิดเห็น ที่อาจจะนำไปใช้ประกอบ ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง ซึ่งก่อนจะออกเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องมีการวางแผนและเตรียมการวิธีการดำเนินการ เพื่อที่จะได้ เก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างครบถ้วน

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1.5.1 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีศักยภาพและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของสังคม และประชาชนในชุมชน

1.5.2 มีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งการเรียนรู้ร่วมกัน คิดร่วมกัน ทำร่วมกัน ติดตามตรวจสอบร่วมกัน และรับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม

1.5.3 มีการประสานความร่วมมือทั้งในด้านการเรียนรู้และกิจกรรมร่วมกัน ในลักษณะ เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บทที่ 2

ปริทรรศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากมีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของรัฐบาล และถือเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

เพื่อให้การดำเนินงานตามโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมีแนวปฏิบัติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันทุกกองทุน ฯ จึงต้องกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และระเบียบต่าง ๆ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

2.1 นโยบาย ปรักษา วัตถุประสงค์ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นนโยบายของรัฐบาล เพื่อเป็นการ
เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและ
การพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและประชา
ชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองตัวเอง (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, 2544)

ปรัชญากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
2. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้าน และชุมชนด้วยคุณค่า และภูมิปัญญาของตนเอง

3. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
4. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน รายการ เอกชน และประชาสังคม
5. กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

วัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. 2 ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ , 2544)

โดยที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเห็นควรมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้มีอำนาจ และหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผนนโยบายและแผนงานในการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ในระเบียบ ฯ นี้ ได้แบ่งออกเป็น 2 หมวด คือ หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกินสิบคน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน
2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้
3. การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก ก)

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
2. สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก ก)

จากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ถือเป็นระเบียบ ฯ ฉบับที่ 1 และเพื่อความสะดวกและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นจึงได้ปรับปรุง แก้ไขระเบียบ ฯ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยเรียกระเบียบ ฯ ฉบับใหม่นี้ว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544” โดยมีเนื้อหาที่สำคัญ ดังนี้

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกินสี่คน

2.2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ , 2544)

โดยที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองผู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

หมวด 1 ข้อความทั่วไป

ในหมวดนี้จะอธิบายถึงความหมายของคำต่าง ๆ ที่ใช้ในระเบียบนี้

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. ปรึษาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. วัตถุประสงค์ในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
3. ให้คณะกรรมการเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” กับธนาคาร เพื่อดำรองจ่ายและเตรียมจัดสรรให้แก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. ให้ธนาคารโอนเงินจาก “บัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” เข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมืองตามคำสั่งจ่ายของคณะกรรมการ
5. หลังจากกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมืองได้รับเงินแล้วก็พิจารณาให้สมาชิกผู้ได้ตามมติของกรรมการกองทุน ฯ

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. คณะอนุกรรมการมีหน้าที่สนับสนุนงานของกองทุนหมู่บ้าน ฯ ในด้านงบประมาณ การสนับสนุนทางวิชาการ ตลอดจนการบูรณาการแผนงาน โครงการ กิจกรรมในการดำเนินงานของกองทุน

หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

1. ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดประกอบด้วยบุคคลสำคัญในจังหวัดนั้น ๆ และผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนจำนวนห้าคน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนห้าคน ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานกรรมการเป็นอนุกรรมการ และพัฒนาการจังหวัด เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ
2. คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดอาจจัดตั้งศูนย์ประสานงานคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะอนุกรรมการ

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุนจำนวน 15 คน ประกอบด้วยกรรมการ ซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเอง
2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการกองทุน เพื่อให้สอดคล้องและ เกื้อกูลกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน
3. คณะกรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี

หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

1. สมาชิกกองทุนประกอบด้วย บุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้นและมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับของกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง
2. ให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีผู้ถือหุ้นอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง
3. ในการประชุมสมาชิกต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. สมาชิกที่จะขอกู้เงินจะต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน
2. สมาชิกแต่ละรายจะได้รับอนุมัติเงินกู้รายละไม่เกินสองหมื่นบาท
3. การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ให้ผู้กู้ชำระให้เสร็จภายในหนึ่งปี
4. ถ้าผู้กู้ไม่ชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายในกำหนดเวลา ให้ผู้กู้เสียค่าปรับตามระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

1. ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีกองทุนอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง
2. เมื่อสิ้นปีทางคณะกรรมการกองทุนต้องมีการรายงานผลต่าง ๆ ให้สมาชิกทราบโดยทั่ว กัน

หมวด 9 บทเฉพาะกาล

1. การเลือกคณะกรรมการกองทุนต้องมีการทำเวทีประชาคมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการ
2. เมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะกรรมการกองทุนเข้ารับตำแหน่ง ให้ คณะกรรมการกองทุนจับสลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนทั้งหมด

จากระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและ บริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ถือเป็นระเบียบ ฯ ฉบับที่ 1 และเพื่อความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นจึงได้ปรับปรุง แก้ไขระเบียบ ฯ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดย

ระเบียบ ๙ ฉบับใหม่นี้ว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544” โดยมีเนื้อหาที่สำคัญ ดังนี้

1. ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุน จำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคนแต่ไม่เกินสิบห้าคน แบ่งเป็นชายและหญิงในสัดส่วนเท่าเทียมกัน
2. ในวาระเริ่มแรกในส่วนของหมู่บ้าน ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านครัวเรือนละหนึ่งคน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้าน ในการเตรียมความพร้อมในการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน

2.2.3 ระเบียบข้อบังคับกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง พ.ศ. 2544

เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้อง มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย อีกทั้งเป็นการส่งเสริมและสร้างนิสัยการอดออม มีความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละและมีความรับผิดชอบ เอื้ออาทรต่อผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อมวลสมาชิกโดยรวม จึงสมควรกำหนดระเบียบข้อบังคับเพื่อถือปฏิบัติ ดังต่อไปนี้ (ระเบียบข้อบังคับกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง, 2544)

ระเบียบกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรืองในการรับสมาชิก

ผู้ที่จะเป็นสมาชิกกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรืองรุ่งเรือง-บุญเรืองจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ
2. เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในชุมชนติดต่อกันได้ไม่น้อยกว่าหกเดือน
3. มีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมด
4. มีคุณลักษณะดี มีความอดทน ซื่อสัตย์ เสียสละและมีความรับผิดชอบ

ระเบียบกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรืองในการกู้

สมาชิกที่มีความประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องยื่นคำขอกู้เป็นหนังสือตามแบบที่กำหนด โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมอย่างชัดเจนต่อคณะกรรมการกองทุน เพื่อสอบสวนพิจารณาอนุมัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด หากได้รับอนุมัติจะต้องทำสัญญาพร้อมหลักประกันตามแบบไว้กับคณะกรรมการกองทุน ก่อน

ระเบียบกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรืองในการคัดออกเบี้ย

1. การคัดออกเบี้ยของเงินกู้สามัญและเงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน คัดในอัตราร้อยละหนึ่งบาทต่อปี
2. เงินค่าหุ้น เงินฝากสัจจะ เงินฝากประจำ คัดออกเบี้ยในอัตราร้อยละห้าบาทต่อปี

ระเบียบกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรืองในการชำระหนี้

การชำระคืนเงินกู้ทุกประเภท ผู้กู้จะต้องนำเงินไปส่งคืนธนาคาร ณ ธนาคารออมสินสาขาที่เปิดบัญชีไว้ แล้วนำสำเนาหลักฐานการชำระคืนเงินกู้ไปมอบให้คณะกรรมการกองทุนเพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชี หรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก ง)

2.3 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง

แบบประเมินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดทำขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชน รวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริง สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน/ชุมชน (แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง)

1. จำนวนประชากรในชุมชน 5,575 คน
2. จำนวนครัวเรือนในชุมชน 984 ครัวเรือน
3. อาชีพของประชากรในชุมชน
 - ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ ลูกจ้างเอกชน
 - ค้าขาย
 - รับจ้างทั่วไป

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง

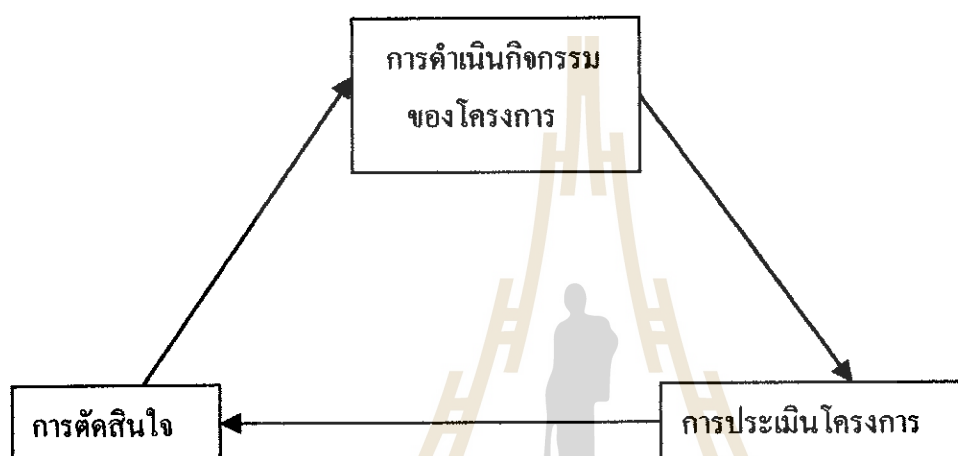
วิธีการคัดเลือกกรรมการกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง(โดยย่อ)

1. ประธานคณะกรรมการชุมชน ฯ เเชิญประชุมราษฎรในชุมชนจำนวนเจ็ดร้อยสามสิบแปดครัวเรือนจากทั้งหมดเก้าร้อยแปดสิบสี่ครัวเรือน

2. ดำเนินการคัดเลือกกรรมการสืบห้าคน ด้วยวิธีการคัดเลือกกรรมการกันเอง โดยมีชาย-หญิงในสัดส่วนเท่าเทียมกัน
 3. มีคณะกรรมการจากเทศบาลนครนครรราชสีมาที่ได้รับแต่งตั้งจากอำเภอเมืองนครรราชสีมา เป็นผู้มาสังเกตการณ์
 4. การเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง เป็นไปด้วยความยุติธรรมและโปร่งใส เพราะมีเจ้าหน้าที่จากกองสวัสดิการสังคม เทศบาลนครนครรราชสีมา มาสังเกตการณ์เลือกตั้งตลอดเวลาตั้งแต่เริ่มจนจบการเลือกตั้ง
 5. คณะกรรมการกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง ทุกคนมีคุณสมบัติถูกต้อง ครบถ้วน
- ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง
- กองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรืองได้จัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุน ฯ ขึ้น โดยคณะกรรมการกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง และประชาชนในชุมชนร่วมกันกำหนดขึ้น
- ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง
- ทุนดำเนินการของกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรืองมาจาก
1. เงินทุนจากกลุ่มผู้สูงอายุชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง
 2. เงินทุนจากกองทุนขยะชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง
 3. เงินทุนจากการรับบริจาคในวันขึ้นปีใหม่และวันสงกรานต์
 4. เงินทุนจากกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง
 5. เงินทุนจากกลุ่มส่งเสริมอาชีพ
- ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง
- วิธีในการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีการกระจายผลอย่างทั่วถึง มีดังนี้
1. แนวคิดในการบริหารกองทุนให้เป็นลักษณะทุนหมุนเวียนแก่สมาชิก
 2. ลักษณะโครงการที่สมาชิกสามารถขอกู้ คือ
 - การพัฒนาอาชีพ
 - การสร้างงาน
 - การสร้างหรือเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิก
 - ลดรายจ่าย
 3. เป็นเงินทุนการศึกษาแก่บุตรของสมาชิก
 4. เป็นทุนสวัสดิการให้แก่สมาชิก เป็นทุนเพื่อผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ยากไร้

2.4 หลักการประเมินแบบชีพพีโมเดล (CIPP Model)

แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพพีของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้ง การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน คือ

แผนภาพที่ 2.1 แนวคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

นอกจากนี้สตัฟเฟิลบีมยังได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

2.4.1 การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2.4.2 การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

2.4.3 การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน และปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

2.4.4 การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ถัดเล็ก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

2.5 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา ซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่ง และส่งเสริมให้บัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำได้ อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่ สมควรให้สถาบันการศึกษาทั้งในส่วน of กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัยจัดทำหลักสูตร โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ และผู้จบหลักสูตรจะได้รับ “ประกาศนียบัตรบัณฑิต” ซึ่งเป็นการประเมินบัณฑิตดังกล่าวทางหนึ่ง (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2544)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น พอจะวิเคราะห์ได้ว่า โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ จะมีผลทำให้

- 2.5.1 บัณฑิตได้ยกระดับฐานะการศึกษา และมีศักยภาพด้านการบริหารโครงการ จำนวน 74,881 คน (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2544)
- 2.5.2 บัณฑิตจะจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
- 2.5.3 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ การติดตามประเมินผลและส่งเสริม การพัฒนานโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นการเสริมสร้างกิจกรรม ของนโยบายที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินโครงการ

การวิเคราะห์ชุมชน เป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่งของการดำเนินงานพัฒนาชุมชน เพราะเป็นขั้นตอนที่บอกสภาพของชุมชนว่า มีสิ่งใดที่เป็นปัญหาที่ควรจะต้องแก้ไข สิ่งใดที่ควรป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาและสิ่งใดที่มีคุณค่าอันควรแก่การอนุรักษ์และส่งเสริมให้คงอยู่ในชุมชน แต่เนื่องจากการที่ทรัพยากรในการพัฒนาชุมชนมีจำกัด ทำให้การดำเนินงานพัฒนาชุมชนในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การแก้ไขปัญหาของชุมชนมากกว่าอย่างอื่น การวิเคราะห์ชุมชนจึงเน้นไปที่การวิเคราะห์ เพื่อค้นหาปัญหาของชุมชนมากกว่าอย่างอื่นตามไปด้วย

3.1 วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินมีการพัฒนาเป็นลำดับขั้นโดยพัฒนาการตามแนวคิด เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง การประเมินในยุคต้นเป็นการประเมินจากภายนอก ซึ่งเป็นการประเมินตัดสินคุณค่าในสิ่งที่ประเมินว่าเป็นไปตามจุดประสงค์ เป้าหมาย มากน้อยเพียงใด แต่ในยุคหลังเน้นการประเมินเพื่อพัฒนา เป็นการประเมินจากภายใน ผู้ประเมินคือผู้มีส่วนได้เสียในโครงการหรือกิจกรรม การประเมินลักษณะนี้ทำให้เกิดการปรับปรุงแก้ไข และการยอมรับสูงโดยที่ผู้รับผิดชอบทุกฝ่าย มีส่วนร่วมในการประเมิน (อุดม จัรัสพันธุ์ และคณะ , 2545)

การประเมินมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาชุมชนทั้งในแนวตั้งและในแนวนอน การพัฒนาชุมชนในแนวตั้งคือ การพัฒนาที่ยกมาตรฐานการครองชีพ หรือการเพิ่มโอกาสชีวิตของประชากรในชุมชน ในด้านการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา การศาสนา สังคมครอบครัว การสาธารณสุข และการคมนาคม ส่วนการพัฒนาแนวนอน เป็นการพัฒนาเพื่อการแพร่กระจายความเจริญไปให้ทั่วทั้งชุมชน (อุดม จัรัสพันธุ์ และคณะ , 2545)

ในการประเมินครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการเชิงระบบ โดยใช้หลักการประเมินแบบชีพพีโมเดล ซึ่งสตีฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งได้นำมาใช้ในการประเมินกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง ดังนี้

รูปแบบการประเมิน

- การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ กล่าวคือ ในการที่จะมีการจัดทำโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน

เมื่อนั้น จะต้องมีการพิจารณาถึงเหตุผล ในการที่จะมีโครงการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งรัฐบาลได้มองเห็นถึง ปัญหาของเศรษฐกิจไทย ซึ่งกล่าวถึงระดับรากหญ้าของประเทศคือชาวบ้าน ที่ได้รับผลกระทบกับวิกฤต เศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 จนมีผลกระทบมาถึงปัจจุบัน เป็นปัญหาที่ทำให้ประเทศเกิดความยากจน และ ประชาชนไม่สามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ ต้องมีการกู้หนี้ยืมสินมาใช้เพื่อที่จะทำมาหากิน และเนื่องจาก ปัญหาดังกล่าวจึงทำให้รัฐบาลได้มีการกล่าวถึงกองทุนนี้มากขึ้น เป้าหมายเพื่อที่จะให้ประชาชนที่ไม่มี งานไม่มีรายได้ และจำเป็นต้องกู้เงินมาลงทุนได้นำเงินที่รัฐบาลจัดสรรให้มาลงทุน โดยไม่เกิดปัญหา คอกเบี้ยที่ผิดกฎหมาย โดยได้มีหลักสำคัญง่ายๆ คือ ประชาชนดูแลทุนที่รัฐบาลให้เอง บริหารเองให้ เงินทุนที่รัฐบาลให้มาประกอบอาชีพเกิดความยั่งยืนขึ้น

- การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพร้อมของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและ แผนการของการดำเนินการ โครงการ กล่าวคือ นโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้มีการจัด ตั้งเงิน 1 ล้านบาท ให้แก่หมู่บ้าน ประมาณ 8 หมื่นกว่าหมู่บ้าน ส่วนจำนวนบุคคล นั้นก็คือคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ที่ชาวบ้านได้มีการจัดทำประชาคมเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้านขึ้นมา

- การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของ การดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไป มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน เช่น การคัดเลือกผู้รู้ ถ้าในการคัดเลือกผู้รู้นี้มีการบกพร่องไม่ว่าในกรณีใดก็แล้วแต่จะต้องมีการทำบันทึกถึงของบกพร่องนั้นและจะต้องมีการพัฒนา แก้ไขปรับปรุงให้เข้ากับสภาพของหมู่บ้าน

- การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผล ผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยายหรือ ปรับเปลี่ยนโครงการ เช่น การประเมินว่าผู้รู้ที่ได้ประโยชน์มากน้อยแค่ไหนในการมีกองทุนหมู่บ้าน และได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก หรือกู้เงินของกองทุนหมู่บ้าน เพื่อนำมาเทียบกับวัตถุประสงค์ที่ทางหมู่บ้านได้มีการจัดทำไว้ ถ้ากองทุนมีความบกพร่องและชาวบ้านก็มีการนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ การ บริหารจัดการของกองทุนมีปัญหา เราควรที่จะนำปัญหาเหล่านี้มาพิจารณาว่าควรที่จะปรับปรุงกองทุน หรือมีการปรับเปลี่ยนระเบียบส่วนให้ที่จะทำให้กองทุนเข้ากับสภาพของชาวบ้านได้

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

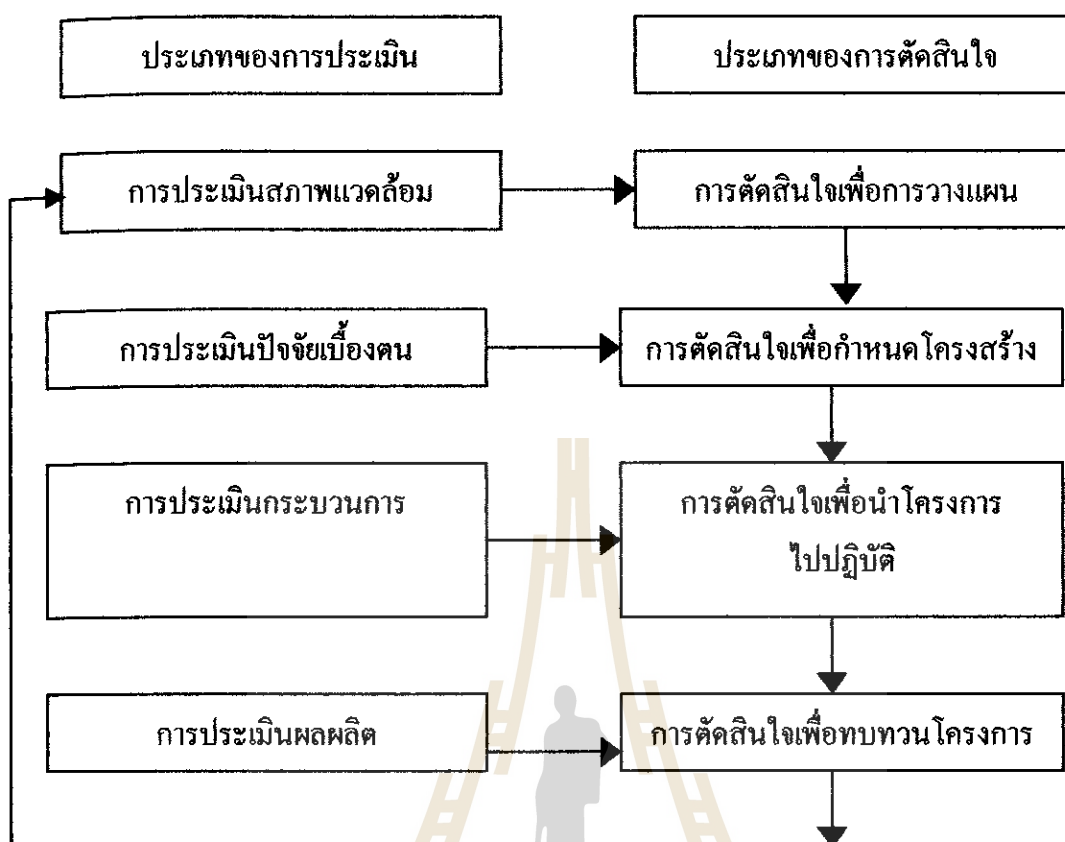
- การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) ถ้าเรารู้ถึงสภาพแวดล้อมของการจัดทำโครงการกองทุนหมู่บ้านรู้ถึงประเด็นปัญหา ความเหมาะสมของเป้าหมายของโครงการเราก็จะนำข้อมูลเหล่านี้มาทำการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้

- การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) การรู้ถึงปัจจัยเบื้องต้นของโครงการไม่ว่า จะเป็นเงิน 1 ล้านบาทที่จะเข้าไปในแต่ละหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุน ตลอดจนเงินที่ผู้กู้ชำระคืนมา ได้มีการจัดการให้เงินเหล่านั้นเป็นทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน ได้อย่างยั่งยืนเมื่อเราทราบอย่างนี้เราก็จะสามารถนำไปกำหนด โครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้

- การตัดสินใจเพื่อนำโครงการ ไปปฏิบัติ (Implementing Decision) การนำข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เช่น กระบวนการในการคัดสรรผู้กู้เงิน กระบวนการในการทำบัญชี ฯ ข้อมูลเหล่านี้จะสามารถนำมาพิจารณาควบคุมการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการเมื่อกระบวนการต่างๆ ของกองทุนหมู่บ้านเกิดปัญหาหรือมีข้อบกพร่องเพื่อที่จะให้กองทุนหมู่บ้านเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

- การตัดสินใจเพื่อทบทวน โครงการ (Recycling Decision) ในกรณีนี้จะเป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นของกองทุนหมู่บ้านว่ามีผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใด กล่าวคือในการจัดให้มีการกู้เงินไป ชาวบ้านมีการนำเงินมาคืนหรือไม่ และชาวบ้านมีจิตสำนึกในการช่วยเหลือตนเองและประเทศมากน้อยเพียงใด ถ้าเกิดปัญหาในการไม่คืนเงินกู้แก่กองทุนฯ ทางคณะกรรมการจะต้องมีการประชุม เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายกองทุนฯ เพื่อที่จะนำกระบวนการหรือวิธีการต่างๆ เข้ามาใช้ในเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของกองทุนฯ ในโอกาสต่อไป

และสตีฟเฟิลบีมได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังแผนภูมิที่ 3.1

แผนภาพที่ 3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตีฟเฟิลบีม

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กระบวนการการวิจัยประกอบด้วยระเบียบวิธีการและขั้นตอนต่างๆ มากมาย กระบวนการแต่ละขั้นตอนมีความสำคัญต่อการวิจัยทั้งสิ้น ผู้วิจัยจะละเลยมิได้เลย เรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับแผนแบบการวิจัย คือ การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคืออะไร ทำไมจะต้องมีการกำหนดประชากรก่อนที่จะศึกษาวิจัย กลุ่มตัวอย่างมีความสำคัญแลจำเป็นอย่างไรต่อการวิจัยอย่างไร คำถามต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยจะต้องทำความเข้าใจก่อนที่จะเริ่มต้นทำวิจัย (เจเลียว บุรีภักดี และคณะ , 2545)

3.2.1 ความหมายและประเภทของประชากร

คำว่า ประชากร (Population) ที่มีใช้ในการวิจัยมีความหมายว่า กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง เช่น จังหวัด อำเภอ เป็นต้น หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตอื่นๆ หรือเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น วัตถุ หิน แร่ธาตุต่างๆ ก็ได้ ซึ่งมีลักษณะที่ผู้วิจัยสามารถมองเห็นและรับรู้ได้ ประชากรของการวิจัยจะมีลักษณะเป็นอย่างไรหนึ่งดังกล่าวข้างต้นย่อมขึ้นอยู่กับ

กับเรื่องที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นสำคัญเนื่องจากประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัยมีหลายลักษณะเพื่อความความสะดวกจึงจัดแบ่งประชากรของการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

- 3.2.1.1 ประชากรแบบจำกัด (Finite Population) ประชากรแบบจำกัดคือ ประชากรที่ผู้วิจัยสามารถแจกแจงนับจำนวนประชากรได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แน่นอนเป็นเท่าใด เช่น จำนวนประชาชนในชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 3.2.1.2 ประชากรแบบไม่จำกัด (Infinite Population) ประชากรที่ผู้วิจัยไม่สามารถแจกแจงนับจำนวนประชากรออกมาได้ทั้งหมดว่ามีอยู่เป็นจำนวนที่แท้จริงเป็นเท่าใด เช่น จำนวนผู้กู้เงินนอกระบบของประเทศไทย เป็นต้น การกำหนดขอบเขตของประชากรเพื่อการวิจัยว่า มีความกว้างมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับขอบเขตการวิจัยที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ถ้าผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้กว้างก็จะส่งผลทำให้ขอบเขตของประชากรกว้างตามไปด้วย การกำหนดขอบเขตของการวิจัยให้กว้างหรือแคบมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และประโยชน์ที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ ตัวอย่างเช่นผู้วิจัยต้องการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของประธานและคณะกรรมการกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรืองที่มีต่อความเข้มแข็งของชุมชน ถ้าผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้เฉพาะพื้นที่ชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาจะแคบลงไปครอบคลุมเฉพาะประธานและคณะกรรมการกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง เท่านั้น

สำหรับประเด็นที่สำคัญต่อเนื่องจากการกำหนดประชากร คือ หน่วยการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ในการวิจัยนั้นหน่วยการวิเคราะห์ต้องมีความสัมพันธ์ลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษาก็คือ ถ้าประชากรของการศึกษาวิจัยเป็นบุคคล หน่วยการวิเคราะห์จะต้องเป็นบุคคล ถ้าประชากรของการศึกษาวิจัยเป็นหน่วยงาน หน่วยการวิเคราะห์จะต้องเป็นระดับองค์กร หรือหน่วยงานด้วย โดยใช้วิธีการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างหน่วยงานต่างๆ มาศึกษา แม้ว่าบางครั้งอาจจะต้องไปเก็บรวบรวมข้อมูลหรือสอบถามหรือสัมภาษณ์จากบุคลากรของหน่วยงานที่ได้ถูกเลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่างก็ตาม การกำหนดหน่วยการวิเคราะห์เป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากที่ผู้วิจัยต้องให้ความสำคัญ เพราะบางครั้งพบว่า งานวิจัยหลายชิ้นที่กำหนดประชากรไว้อย่างหนึ่งเช่น ประชากร คือ องค์กร แต่การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างกลับไม่ได้มีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรได้อย่างแท้จริง เช่น ผู้วิจัยต้องการศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารกองทุนหมู่บ้านทั้งประเทศว่าเป็นอย่างไร แต่กลับไปสุ่มตัวอย่างหมู่บ้านมาเพียงจังหวัดเดียว แลอีก 75 จังหวัดไม่ถูกเลือก แสดงให้เห็นว่าเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ยังไม่สมบูรณ์ เป็นต้น

3.2.2 ความหมายของกลุ่มตัวอย่าง

คำว่า กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) ในการวิจัยหมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษาดังนั้น กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ย่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วยเช่นกัน กลุ่มตัวอย่างต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ ผลการศึกษาจากประชากรด้วยเช่นกัน กลุ่มตัวอย่างต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการคือ

- วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร
- ขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร

จะเห็นว่า องค์ประกอบหลังมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผลการวิจัยที่ได้ เพราะถ้าผู้วิจัยดำเนินการสุ่มตัวอย่างแล้ว ได้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้จะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนของการสรุปผลการวิจัยเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะเมื่อผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างไม่ว่าจะใช้โดยวิธีการใดเพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยอาจทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนั้นการสรุปผลก็ใช้การพรรณนาและอธิบาย บนพื้นฐานของข้อค้นพบที่มาจากคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย รวมถึงการสรุปผลเชิงอนุมานกลับไปเพื่ออธิบายคุณลักษณะของประชากรก็จะเกิดความคลาดเคลื่อนตามไปด้วย (เจเลียว บุรีภักดีและคณะ, 2545)

ในหลักการของการสุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยต้องคำนึงถึงหน่วยการวิเคราะห์ของประชากรอยู่เสมอเช่นกัน เพื่อให้ทราบว่าหน่วยของการวิเคราะห์เป็นบุคคล กลุ่มบุคคล เขตพื้นที่ หน่วยงาน หน่วยการปกครอง สิ่งมีชีวิตหรือวัตถุ การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างต้องทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีสัดส่วนที่เพียงพอ และมีคุณลักษณะที่สะท้อนคุณลักษณะของประชากรได้เป็นอย่างดี (เจเลียว บุรีภักดีและคณะ, 2545) เช่น ผู้วิจัยต้องการศึกษาพฤติกรรมการเป็นหนี้สินนอกระบบของชาวมุสลิมบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง หน่วยการวิเคราะห์ คือชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง แต่ผู้วิจัยไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากคนทั่วไปซึ่งมีจำนวนถึง 50 คน ซึ่งในจำนวนคน 50 คนนั้น กลับเป็นชาวมุสลิมบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง 2 คนเท่านั้น การสรุปผลการวิจัยในลักษณะนี้จะทำให้เกิดปัญหาของความเที่ยงตรงภายในและความเที่ยงตรงภายนอกเกิดขึ้น

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยที่ได้ผลตรงกับลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษาต้องได้จากการศึกษากับประชากร แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดในการศึกษากับประชากร ดังนั้น การเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรเพื่อให้เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรสำหรับใช้ในการศึกษาจึงเป็นวิธีการที่นักวิจัยทั้งหลายนำมาใช้กันมาก วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 วิธี คือ

- การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability Sampling)

- การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non Probability Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ทุกหน่วยของประชากรมีโอกาสถูกเลือกไม่เท่าเทียมกัน และผู้วิจัยไม่สามารถกำหนดหรือประมาณค่าโอกาสที่ใช้เลือกกลุ่มตัวอย่างได้

ในการทำการวิจัยและประเมินกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรืองนี้ ได้มีการใช้การสัมภาษณ์แบบสอบถาม การสังเกต หรือการพูดคุยเพื่อรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน เพราะวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่ง่าย , สะดวกและเหมาะสมกับชาวชุมชน โดยการเลือกกลุ่มการวิจัย ทั้งแบบประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการเลือกแบบประชากรได้เลือกแบบประชากรแบบจำกัด ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ ที่มั่นคงเป็นผู้รับผิดชอบและได้รับมอบหมาย ซึ่งจะสามารถเจนนับจำนวนประชากรของชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรืองได้ ว่ามีจำนวนเท่าใด เช่น จำนวนผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง จำนวนผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านรุ่งเรือง-บุญเรืองที่นำไปใช้ในงานด้านการค้าขาย เป็นต้น

นอกจากนี้ได้มีการใช้กลุ่มตัวอย่างเข้ามาช่วยในการหาข้อมูล คือ วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร เช่น การสุ่มตัวอย่างของประชากรที่เป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านที่มีทัศนคติในแง่บวกต่อกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง

3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการวิจัยแต่ละโครงการนั้นเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ความจริงเพื่อตอบปัญหาวิจัยหรือข้อสงสัยที่เกิดขึ้นกระบวนการที่นำมาใช้ในการหาคำตอบของปัญหาคือเป็นกระบวนการที่เป็นเหตุเป็นผลมีความน่าเชื่อถือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบของปัญหาวิจัยมีหลายประเภท อาจมีค่าคงที่หรือแปรเปลี่ยนค่าไปได้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและ โครงสร้างของสิ่งที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาอยู่ในทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์สิ่งที่ผู้วิจัยศึกษาเพื่อหาคำตอบนั้น เรียกว่า ตัวแปร (Variable) ตัวอย่างของตัวแปรที่มีการศึกษาทางด้านสังคมวิทยา จิตวิทยาและการศึกษา ได้แก่ เพศ รายได้ การศึกษา การจัดชนชั้นทางสังคม การเปลี่ยนอาชีพ ระดับความพึงพอใจ เจตคติ ความวิตกกังวล ผลสัมฤทธิ์ ฯลฯ อาจกล่าวได้ว่าคุณสมบัติอย่างหนึ่งของตัวแปรทั้งหลายคือ “ค่าของตัวแปร” ซึ่งมีค่าแตกต่างกันไปตามลักษณะ เช่น X เป็นสัญลักษณ์ที่ถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อใช้เป็นตัวแปรตัวหนึ่ง ดังนั้น เราสามารถกำหนดค่าซึ่งเป็นตัวเลขต่างๆ เพื่อนำมาแทนลงในตัวแปร X ได้ ขึ้นอยู่กับว่าค่าของตัวแปรนั้นถูกกำหนดให้เป็นอะไร จึงอาจสรุปได้ว่า สิ่งใดก็ตามที่มีค่าเดียวคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงสิ่งนั้นไม่เป็นตัวแปร เช่น คน ชาย หญิง สุนัข หรือแมว เป็นต้น เราเรียกสิ่งที่มีค่าเดียวนี้นว่า “ค่าคงที่” (Constant) แต่ถ้าเป็นเชื้อชาติของคน ชนิดของแมวพันธุ์สุนัข ความงามของผู้หญิง เหล่านี้มีค่าไม่คงที่เพราะสามารถเปลี่ยนแปลงค่าไปได้ตลอดเวลาสิ่งใดก็ตามที่มีค่าเปลี่ยนแปลงได้หลายค่าหรือมีค่าไม่คงที่ เราเรียกว่า ตัวแปร (Variable) เพราะมีค่าแปรเปลี่ยนไปได้หลายๆ ค่า (เฉลียว บุรีภักดี และคณะ : 2545)

ตัวแปรในการประเมินกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรืองนั้นมีมากมายในด้านต่างๆ ได้มีการจัดหมวดหมู่ของตัวแปร ซึ่งการสร้างตัวแปรเหล่านี้จะมาจากข้อมูลการสัมภาษณ์ และแบบบริบทชุมชนต่างๆ ของชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง ที่ได้มีการจัดทำนำเสนอไปแล้วในแบบบริบทต่างๆ

วัตถุประสงค์ประการที่ 1 เพื่อทราบว่ากองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง บรรลุเป้าหมาย 5 ข้อเพียงใด อันได้แก่

1. การเกิดกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1.1 การมีกองทุนหมู่บ้าน	- มีกองทุนอยู่ก่อนแล้วก็กองทุน - มีกองทุนขึ้นมาใหม่จากเงินกองทุน 1 ล้าน - รวมเงิน 1 ล้านบาทสมทบกับกองทุนหนึ่งกองทุนใด
1.2 การมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน	- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน - มีบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนมาให้ความรู้อื่นๆ
1.3 ทักษะคนที่มียอดกองทุนหมู่บ้าน	- มีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน - มีกองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนาอาชีพและรายได้
1.4 การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน	- มีการพัฒนาอาชีพ - มีการสร้างงาน - มีการสร้างรายได้ - มีสวัสดิภาพของสมาชิกกองทุน
1.5 แนวโน้มความเข้มแข็งและความอยู่รอดของกองทุน	- มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน - มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิกกองทุน
1.6 ยอดเงินในปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน	- จำนวนสมาชิกกองทุน - จำนวนเงินออมและเงินทุน - ยอดคงเหลือของกองทุน 1 ล้านบาท

2. การมีระบบบริหารกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
2.1 คณะกรรมการบริหารกองทุน	- มีคณะกรรมการบริหารกองทุน - จำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุน

- มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุน
- 2.2 ระเบียบการบริหารกองทุน
 - มีระเบียบการบริหารกองทุน
 - มีการร่วมกันสร้างตามระเบียบ
- 2.3 การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร
 - มีการประชุมของคณะกรรมการ
 - มีการรับสมัครสมาชิก
 - มีการจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบัน
 - มีการรับเงินฝาก
 - มีการระดมทุนเงินฝาก
- 2.4 การตัดสินใจเงินกู้
 - มีระเบียบการกู้และขอทุน
 - มีระเบียบการคิดดอกเบี้ย
 - จำนวนผู้กู้ที่ได้รับการพิจารณาเงินกู้
 - จำนวนผู้กู้ที่ไม่ได้รับการพิจารณาเงินกู้
 - จำนวนผู้กู้ที่มีความพอใจกับการกู้เงิน
 - จำนวนผู้กู้ที่ไม่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้
- 2.5 มีการจัดสรรผลประโยชน์
 - จำนวนยอดกองทุนสะสมจาก 1 ล้านบาท
 - จำนวนดอกเบี้ยที่ได้รับ
 - มีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม
- 3. การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง
 - ตัวแปร
 - ลักษณะค่าของตัวแปร
 - 3.1 มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
 - ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
 - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
 - 3.2 มีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
 - มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุน
 - 3.3 มีความเข้าใจในเรื่องการพึ่งตนเอง
 - ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง
 - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง
 - 3.4 มีการปฏิบัติในเรื่องการพึ่งตนเอง
 - มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการบริหารกองทุน

- มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพ
 - 3.5 มีความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - ได้รับความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 3.6 มีการปฏิบัติในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารกองทุน
 - มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำเนินงานของผู้กู้
- 4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
4.1 การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกันระดับของกองทุนโดยรวม	- มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้ประชาชนเข้าใจหลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคน มีโชเงินที่รัฐบาลให้ยืม - มีความเข้าใจของสมาชิกกองทุนเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันเองให้ได้ มีใช้รรัฐบาลจัดการ
4.2 ภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้กู้แต่ละคน	- สมาชิกเห็นโอกาสในการใช้กองทุนที่ถูกต้อง - ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยไม่กู้หนี้ยืมสินจากแหล่งที่ดอกเบี้ยแพง - ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี - ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริโภคเองและมีตลาดที่แน่นอน
- 5. การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
5.1 ศักยภาพเดิมของบริบทมีมากน้อยเท่าใด	- สภาพของป่า - สภาพของดิน

- สภาพของหนองน้ำ
- จำนวนของประชากร
- อาชีพครั้งแรกของประชากร
- ถนน
- ไฟฟ้า
- ประปา

5.2 การดำเนินงานเท่าที่ผ่านมา มีศักยภาพในด้านต่างๆ

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. ทุนด้านการเงิน	- จำนวนเงินกองทุนในหมู่บ้าน - จำนวนกลุ่มต่างๆ และจำนวนเงิน
2. ทุนด้านทรัพยากรทางกายภาพ	- จำนวนและลักษณะประชากร - การประกอบอาชีพ - สภาพของที่ดิน
3. ทุนทางวัฒนธรรมประเพณี	- จำนวนวัด - การใช้ภาษาพื้นบ้าน - มีสถานที่เคารพสักการะของคนในหมู่บ้าน
4. ทุนทางปัญญา	- จำนวนโรงเรียนในหมู่บ้าน - จำนวนผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่างๆ - จำนวนนักเรียนในระดับต่างๆ - จำนวนภูมิปัญญาชาวบ้าน

5.3 มีความเข้มแข็งในการทำกิจการของผู้

1. การเกษตร 2. ค้าขาย 3. งานบริการในชุมชน 4. การลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ	- จำนวนผู้ที่ทำนุกิจการอย่างยั่งยืน
--	-------------------------------------

วัตถุประสงค์ประการที่ 2 เพื่อทราบว่า มีปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน

1. ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1.1 การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน	- มีใครบ้างมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนฯ มี

	จำนวนมากน้อยเพียงใด
1.2 มีกองทุนเดิมในชุมชน	- จำนวนกองทุนเดิมในชุมชน
	- จำนวนเงินสะสมในชุมชน
1.3 มีกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน	- จำนวนกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน
2. ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา	
ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
2.1 มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุนฯ	- จำนวนผู้ไม่เห็นด้วยในการจัดตั้งกองทุนฯ
ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
2.2 มีความไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุนฯ	- จำนวนผู้ที่ไม่พึงพอใจในการตัดสินใจ
2.3 ไม่มีเงินกู้พร้อมคอกเบี้ยกลับเข้ากองทุนฯ	- จำนวนผู้ที่ไม่ยอมส่งเงินกู้พร้อมคอกเบี้ยกลับเข้ากองทุนฯ
วัตถุประสงค์ประการที่ 3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้	
ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. มีเครือข่ายขององค์กรย่อยภายในชุมชน	- มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน
	- มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเสริม
2. มีองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริมการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในชุมชน	- มีหน่วยองค์กรมาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต
	- มีการจัดตั้งองค์กรแหล่งความรู้ในชุมชน
3. มีองค์กรภายนอกชุมชนที่เชื่อมโยงกับองค์กรภายในชุมชน	- มีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
	- มีการจำหน่ายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่เชื่อมกับตำบลอื่นๆ
วัตถุประสงค์ประการที่ 4 การค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน	
1. ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดความเข้มแข็งของชุมชน	
ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1.1 มีความสามัคคี	- มาก, ปานกลาง, น้อย
1.2 มีความซื่อสัตย์	- มาก, ปานกลาง, น้อย

1.3 ยกย่องคนทำดี	- มาก, ปานกลาง, น้อย
1.4 มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	- มาก, ปานกลาง, น้อย
1.5 มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม	- ใช่, ไม่ใช่ และจำนวน ครั้งการเรียนรู้เพิ่ม
1.6 มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	- จำนวนเพิ่มขึ้นหรือลดลงจากปีที่ผ่านมา
1.7 ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น	- จำนวนเพิ่มขึ้นหรือลดลงจากปีที่ผ่านมา
1.8 มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร	- จำนวนเพิ่มขึ้นหรือลดลงจากปีที่ผ่านมา
1.9 มีการประชุมรับฟังความคิดเห็น ของสมาชิก	- มาก, ปานกลาง, น้อย
1.10 มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส	- จำนวนเพิ่มขึ้นหรือลดลงจากปีที่ผ่านมา
1.11 มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	- ใช่, ไม่ใช่, ไม่แน่ใจ
1.12 มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก	- ใช่, ไม่ใช่
2. ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะประชาชนในชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง	
ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
ความเข้มแข็งของชุมชน	- สรุปประเด็นต่างๆ ตามทัศนะของประชาชน ของชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง

และในการดำเนินการโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ จะมีความต้องการที่จะทราบว่า รู้ได้อย่างไรว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านนี้ ประสบความสำเร็จดังนั้นจำเป็นจะต้องมีการกำหนดระดับของการปฏิบัติงานที่บ่งชี้ว่าการดำเนินโครงการนั้นๆ ได้บรรลุผลสำเร็จแล้ว

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้น จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณ และในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ (อุคม จำรัสพันธุ์ และคณะ , 2545)

หลักการของการสร้างตัวชี้วัด

ในการสร้างตัวชี้วัดที่ดี จำเป็นต้องมีหลักการที่ใช้เป็นเป้าหมายในการดำเนินการ มีดังนี้

- เลือกใช้/สร้างตัวชี้วัดที่เป็นตัวแทน หรือที่สำคัญเท่านั้น
- ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องพิจารณาข้อมูลที่อยู่ในระบบเป็นสำคัญ
- คำอธิบาย หรือการกำหนดคตัวชี้วัดควรจะเป็นวลีที่มีความชัดเจน
- ตัวชี้วัดอาจจะกำหนดได้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพก็ได้

- ค่าของตัวชี้วัดในเชิงปริมาณอาจคำนวณหาได้จากการใช้ การแจกแจง อัตราส่วน สัดส่วนร้อยละ ค่าจากการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง หรือค่าการกระจายของข้อมูล เป็นต้น

การกำหนดค่าตัวชี้วัด

ในการกำหนดค่าของตัวชี้วัดนั้น จะจำแนกเป็น 2 ลักษณะ

- การกำหนดค่าของตัวชี้วัดในเชิงปริมาณ เป็นการกำหนดค่าตัวชี้วัดที่เป็นตัวเลขโดยใช้ค่าสถิติอย่างง่าย อาทิ ร้อยละ อัตราส่วน จำนวน หรือค่าเฉลี่ย เป็นต้น
- การกำหนดค่าของตัวชี้วัดในเชิงคุณภาพ เป็นการกำหนดค่าตัวชี้วัดในลักษณะของข้อความที่ระบุความคิดเห็น ความสอดคล้อง ความเหมาะสมตามความคิดเห็นของรายบุคคล หรือ กลุ่มบุคคล ซึ่งในบางกรณีอาจจะต้องแปลงการกำหนดค่าในเชิงคุณภาพเป็นเชิงปริมาณให้อยู่ในรูปของร้อยละ หรือสัดส่วนระหว่างสิ่งที่ต้องการได้

การกำหนดตัวชี้วัดที่มีประสิทธิภาพ ในการบ่งชี้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการมีประเด็นที่ควรคำนึง ดังนี้

- การให้คำจำกัดความของกลุ่มเป้าหมาย สำหรับใคร ที่ไหน เมื่อไร
- ระบุความหมายของค่าที่ใช้ให้ชัดเจนในเชิงคุณภาพ อาทิ มีคุณภาพดีหมายความว่าอย่างไร ใ้ได้อย่างไร และในเชิงปริมาณ อาทิ เท่าไร เป็นต้น
- อาจจะต้องมีการปรับลด/เพิ่มตัวชี้วัดในระหว่างการประเมินหรือหลังการประเมินก็ได้

1. ตัวชี้วัดที่เป็นการประเมินบริบท (Context Evaluation)

ระดับหมู่บ้าน

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ
C ₁ ประวัติความเป็นมาของชุมชน	- ที่มาของชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน - คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านอพยพมาจากที่ไหน และเหตุใดจึงอพยพมา - สภาพเดิมทางภูมิศาสตร์ ของชุมชน มีสภาพอย่างไร - อาชีพเดิม(อาชีพหลัก/รอง)คืออะไร - อาชีพเดิมที่เลิกทำแล้วคืออะไร เพราะอะไรจึงเลิกทำ - อาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้น - การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภคมี

ประมาณ พ.ศ.ใด (ถนน,ไฟฟ้า,ประปา)

C ₂ สภาพภูมิศาสตร์ของชุมชน	- ลักษณะที่ตั้งชุมชน - อาณาเขตติดต่อกับชุมชนอื่น - แผนที่ชุมชน
C ₃ สภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน	- อาชีพหลักและอาชีพรองของชาวบ้าน - จำนวนและประเภทร้านค้าในชุมชน - โรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน - โรคที่เจ็บป่วย - สถานที่รักษาเมื่อเจ็บป่วย
C ₄ วัฒนธรรมประเพณี	- ภาษาพื้นบ้าน - ประเพณีที่สำคัญ - ความเชื่อด้านต่างๆ (ศาลปู่ตาฯ)
C ₅ โครงสร้างพื้นฐาน	- จำนวนและสภาพของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน,ไฟฟ้า,ประปา,โทรศัพท์,หอคกระจายข่าว, ศาลาประชาคม,ไปรษณีย์ฯลฯ - จำนวนและสภาพทรัพยากร เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ แร่ ฯลฯ ที่เป็นประโยชน์
C ₆ ผู้นำชุมชนการรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น	- ประเภทผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ - กลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน (จำนวนสมาชิก,ทุนของกลุ่ม,กิจกรรมกลุ่ม,ปีก่อตั้ง) - ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ (ชื่อ,อายุ,ความเชี่ยวชาญ)
C ₇ โครงการพัฒนาที่ผ่านมา	- โครงการของภาครัฐ - โครงการของภาคเอกชน - โครงการที่ชาวบ้านทำขึ้นเอง (ชื่อโครงการ/กิจกรรมของโครงการ) (ย้อนหลัง 5 ปี)
C ₈ ความเข้มแข็งของชุมชน	- ความสามัคคี - ความซื่อสัตย์ - การช่วยเหลือกัน - การยกย่องคนทำความดี

		- โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม - อาชีพที่เลี้ยงครอบครัวได้ - ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ ประองคอง - การรวมกลุ่ม - การประชุม/เสวนาสมาเสมอ - การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส - มีผู้นำที่มีคุณธรรมยุติธรรม - การจัดทำแผนงานแก้ปัญหาชุมชน
ระดับรายบุคคล		
	ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ
	C ₉ อาชีพเดิม	- อาชีพหลัก/รอง - ผลการประกอบอาชีพเดิม(เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัวหรือไม่) - ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ - สมาชิกในครอบครัวและรายละเอียด เช่น จำนวน,อายุ,สถานภาพสมรส,ระดับการศึกษา,ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครอบครัว,การมีงานทำ
	C ₁₀ สมาชิกในครอบครัว	
	C ₁₁ สภาพการอยู่อาศัย	- มีบ้านเป็นของตนเองหรือไม่ถ้าไม่มีพักอาศัยอย่างไร
	C ₁₂ รายได้ของครอบครัว	- รายได้ของครอบครัวต่อเดือน - ความเพียงพอของรายได้ต่อรายจ่าย
	C ₁₃ หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุน	- จำนวนหนี้สินที่มีอยู่ก่อนกู้เงินกองทุน - สาเหตุของการมีหนี้สิน - แหล่งเงินกู้

2. ตัวชี้วัดที่เป็นการประเมินปัจจัย (Input Evaluation)

ระดับหมู่บ้าน

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ
I ₁ นโยบายระเบียบแนวทางปฏิบัติ	- รายละเอียดของระเบียบสำนักนายกฯ - รายละเอียดของระเบียบกองทุนฯ
I ₂ การประชาสัมพันธ์	- ช่วงเวลาที่มีการประชาสัมพันธ์

	- ประเภทสื่อในการประชาสัมพันธ์ - ความทั่วถึงในการประชาสัมพันธ์ - เนื้อหาในการประชาสัมพันธ์
I ₃ คณะอนุกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง	- จำนวนคณะอนุกรรมการ - องค์ประกอบคณะอนุกรรมการ - สัดส่วนกรรมการภาคประชาชน - การปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
I ₄ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	- จำนวน - คุณสมบัติ - วิธีการได้มา - การพ้นจากตำแหน่ง - ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง
I ₅ การเตรียมความพร้อมการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	- วิธีการในการเตรียมความพร้อม - เนื้อหาในการเตรียมความพร้อม - จำนวนครั้งในการเตรียมความพร้อม - หน่วยงาน/องค์กร ที่ทำหน้าที่ในการเตรียมความพร้อม
I ₇ เงินกองทุน 1 ล้านบาท	- วันที่ได้รับอนุมัติ - การเก็บรักษาเงิน
I ₈ บัณฑิตกองทุน	- ประวัติส่วนตัว ชื่อ, วุฒิ, การศึกษา, อายุ, เพศ, ภูมิ ถิ่นกำเนิด, สถานภาพสมรส, ความสามารถพิเศษ (ถ้ามี) - บทบาทหน้าที่

ระดับรายบุคคล

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ
I ₉ จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ	- จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
I ₁₀ จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้	- จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้
	- ที่มาของเงินกู้
I ₁₁ วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ	- วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ
I ₁₂ สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และวัสดุคิบในการ ประกอบอาชีพ	- สถานที่ในการประกอบอาชีพ
	- วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ

I ₁₃ ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ	- วัตถุดิบในการประกอบอาชีพ - ความรู้และทักษะที่มีอยู่
I ₁₄ จำนวนแรงงาน	- จำนวนแรงงานที่ใช้ในการประกอบอาชีพ

3. ตัวชี้วัดที่เป็นการประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)

ระดับหมู่บ้าน

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ
PC ₁ การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	- กระบวนการในการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน - ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ - ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ
PC ₂ การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน	- กระบวนการในการจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน - ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ - ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ
PC ₃ ระบบบัญชีกองทุน	- จำนวนบัญชีที่จัดทำ(จำนวนเล่ม) - ชื่อบัญชี เช่น บัญชีลูกหนี้,บัญชีดุลเงินสัจจะ - ความเป็นปัจจุบัน - ผู้จัดทำ - ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ
PC ₄ กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	
PC _{4.1} การรับสมัคร	- ช่วงเวลาในการรับสมัคร - ค่าธรรมเนียมการสมัคร - ขั้นตอนการรับสมัคร - คุณสมบัติผู้สมัคร - ปัญหาอุปสรรค
PC _{4.2} การหมดสภาพสมาชิกภาพ	- การหมดสมาชิกภาพและเหตุผล
PC _{4.3} ประเภทสมาชิก	- การกำหนดประเภทสมาชิกและเหตุผล
PC _{4.4} การทำทะเบียนสมาชิก	- ความเป็นปัจจุบันในการจัดทำทะเบียน - ปัญหาและอุปสรรค

PC₅ กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน

PC_{5.1} ขั้นตอนการขอกู้

- ขั้นตอนในการขอกู้
- เอกสารประกอบการขอกู้
- ปัญหาอุปสรรค

PC_{5.2} การคัดเลือกผู้กู้

- หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกและเหตุผล
- วิธีการคัดเลือกและเหตุผล
- ปัญหาอุปสรรค

PC_{5.3} การโอนเงินให้ผู้กู้

- ขั้นตอนในการโอนเงิน
- ปัญหาอุปสรรค

PC_{5.4} การรับชำระหนี้

- ขั้นตอนในการรับชำระหนี้
- ปัญหาอุปสรรค

PC₆ การส่งเสริมการใช้เงินกู้

PC_{6.1} การแนะนำวิธีทำธุรกิจ

- ผู้แนะนำ
- ประเด็นในการแนะนำ
- วิธีการแนะนำ
- จำนวนครั้งในการแนะนำ

PC_{6.2} การช่วยเหลือตลาด

- ผู้ที่ช่วยเหลือตลาด
- วิธีการในการส่งเสริมการตลาด
- ปัญหาอุปสรรค

PC₇ การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้

- ผู้ที่ทำการตรวจสอบ
- วิธีการตรวจสอบ
- จำนวนครั้งในการตรวจสอบ
- ปัญหาอุปสรรค

PC₈ การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผล
การดำเนินงาน

- ประเภทรายงานที่จัดทำ
- ประเภทผลงานที่มีการเผยแพร่
- วิธีการเผยแพร่ผลการดำเนินงาน
- ปัญหาอุปสรรค

PC₉ การจัดสรรผลประโยชน์

- สัดส่วนในการจัดสรรและเหตุผล

PC₁₀ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้
โดยบัณฑิต

- ประเภทเครือข่าย
- กลุ่มคนที่เข้ามาร่วมเครือข่าย
- วิธีการสร้างเครือข่าย

- ความพึงพอใจของผู้ที่เข้าร่วมเครือข่าย
- ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างเครือข่าย
- ปัญหาอุปสรรค

ระดับรายบุคคล

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ
PC ₁₁ การใช้จ่ายเงินกู้	- รายละเอียดของการใช้จ่าย
PC ₁₂ การหาความรู้เพิ่มเติม	- วิธีการหาความรู้เพิ่มเติม
PC ₁₃ การหาตลาด	- วิธีการหาตลาด
	- ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำในการหาตลาด
PC ₁₄ การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน	- การจัดทำบัญชี(มี/ไม่มี)
	- ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำการจัดทำบัญชี

4. ตัวชี้วัดที่เป็นการประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

ระดับหมู่บ้าน

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ
PD ₁ จำนวนสมาชิกกองทุน	- จำนวนสมาชิกเดิม (ณ วันเริ่มตั้งกองทุน)
	- จำนวนสมาชิกที่มีการเพิ่มขึ้น/ลดลง
	- เหตุที่สมาชิกเพิ่มขึ้น/ลดลง
PD ₂ จำนวนผู้ได้เงินกู้	- จำนวนครั้งที่มีการอนุมัติให้กู้
	- จำนวนผู้ยื่นกู้และผู้ได้รับอนุมัติให้กู้แต่ละครั้ง
	- จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ต่อจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด (ปัจจุบัน)
	- จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ จำแนกตามอาชีพ
PD ₃ ยอดเงินที่ให้กู้	- ยอดเงินที่มีผู้มาขอกู้และยอดเงินที่ได้รับอนุมัติแต่ละครั้ง
	- ยอดเงินที่ได้อนุมัติให้กู้ทั้งหมด (ปัจจุบัน)
	- ยอดเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติจำแนกตามอาชีพ
PD ₄ จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด	- จำนวนผู้กู้ที่ชำระคืนตามกำหนด
	- จำนวนผู้กู้ที่ไม่ชำระคืนตามกำหนด

PD ₅ ยอดเงินที่มีการชำระคืน	- การแก้ปัญหาเมื่อผู้กู้ไม่ชำระคืนตามกำหนด - ยอดเงินผู้ที่มาชำระคืนผู้เมื่อครบกำหนดส่งเงินผู้จำแนกเป็น เงินต้น ดอกเบี้ย, ค่าปรับ
PD ₆ กองทุนสะสม	- ยอดเงินกองทุนสะสมแยกประเภทตาม I₇ - การใช้ประโยชน์จากกองทุนสะสม
PD ₇ การใช้เงินตามวัตถุประสงค์	- จำนวนผู้กู้ที่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์โครงการ - จำนวนผู้กู้ที่ใช้เงินไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์โครงการ
PD ₈ ทักษะคิดของชุมชนต่อกองทุน	- เหตุผลที่ไม่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์โครงการ - ทักษะคิดต่อกรรมการกองทุนหมู่บ้านในเชิงบวก/ลบ - ทักษะคิดต่อกองทุน 1 ด้านบาทในเชิงบวก/ลบ
PD ₉ การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้(หลังจากทำ PC ₁₀)	- ประเภทเครือข่ายที่เกิดขึ้น - กิจกรรมของเครือข่ายที่เกิดขึ้น - ปัจจัยที่ก่อให้เกิดองค์กร เครือข่าย
PD ₁₀ การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง	- ประสบการณ์/การเรียนรู้จากการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน - ประสบการณ์/การเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
PD ₁₁ ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน	- ความสามัคคี - ความซื่อสัตย์ - การช่วยเหลือกัน - การยกย่องคนทำความดี - โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม - จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพเลี้ยงตัวได้ - ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ปรองดอง - การรวมกลุ่ม - การประชุม/เสวนาสมาเสมอ - การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส - มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม - การจัดทำแผนงานแก้ปัญหาชุมชน

- ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะชาวบ้าน

ระดับรายบุคคล

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ
PD ₁₂ ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้	
PD _{12.1} ผลโดยตรง	- ผลการใช้จ่ายเงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ
PD _{12.2} ผลโดยอ้อม	- ประสิทธิภาพ - การยอมรับจากชุมชน

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการนี้ ได้มีการกำหนดให้ใช้แบบรายงาน (แบบ บร.) 1 -12 มาใช้ในการเก็บข้อมูล โดยแบบ บร. แต่ละชุดมีรายละเอียด ดังนี้

บร.1 เป็นแบบเก็บข้อมูลโดยทั่วไปของชุมชน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีข้อมูลในเรื่อง ประวัติความเป็นมา การสาธารณสุข โภค ประชากร การประกอบอาชีพ การศึกษา เศรษฐกิจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี และวัฒนธรรม

บร.2 เป็นแบบเก็บข้อมูลโดยใช้ตัวชี้วัด เพื่อวัดความเข้มแข็งของชุมชน โดยมีตัวชี้วัดในด้าน ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ การยกย่องคนทำความดี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การหาความรู้เพิ่มเติม การมีอาชีพที่มั่นคง ความอบอุ่นของครอบครัว การรวมตัวของประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้นำที่มีคุณธรรม และการร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชน

บร.3 เป็นแบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติของคนในชุมชนที่มีต่อกองทุนชุมชน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์

บร.4 เป็นแบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน โดยข้อมูลจะเน้นที่จำนวนเงินทั้งเงินออมหรือเงินทุน และเงิน 1 ล้านบาทที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางใด รวมทั้งระบุวัตถุประสงค์ของการขอกู้เพื่อ การจำแนกประเภท

บร.5 เป็นแบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยการเชิญ คณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้องมาอภิปรายถึงวิธีการบริหารจัดการกองทุนทั้งในระดับหมู่บ้าน และระดับตำบล

บร.6 เป็นแบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยการเชิญผู้กู้ในกลุ่มอาชีพเดียวกันมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน ซึ่งจัดทั้งในระดับหมู่บ้าน และระดับตำบล

บร.7 เป็นแบบสรุปตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งจะสรุปมาจากแบบ บร.2

บร.8 เป็นการเขียนโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อสนับสนุนธุรกิจของชุมชน โดยบัณฑิตกองทุนเป็นผู้นำเสนอ

บร.9 เป็นแบบบันทึกการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บข้อมูลทั่ว ๆ ไป

บร.10 เป็นการสรุปบทเรียนของชุมชนถึงเรื่องความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเชิญสมาชิกกองทุนมาร่วมกันอภิปราย ทั้งในระดับหมู่บ้าน และระดับตำบล

บร.11 เป็นแบบศึกษาผู้กู้เป็นรายกรณี ในเรื่องของข้อมูลส่วนตัวทั่วไป และที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพตามที่ระบุไว้ในการกู้เงิน

บร.12 เป็นการร่วมกันวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และวัฒนธรรม สาธารณสุข ทรัพยากรธรรมชาติ และ โครงสร้างพื้นฐาน

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของกองทุนชุมชนรุ่งเรือง-บุญเรือง ได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นบริบทชุมชนต่างๆ ดังทฤษฎีต่อไปนี้ (อุดม จารัสพันธุ์ และคณะ , 2545)

ข้อมูล (Data) คือ ค่าหรือคุณลักษณะของตัวแปรที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาปัญหาใด ปัญหาหนึ่ง โดยค่าหรือคุณลักษณะเหล่านั้นจะถูกนำมาวิเคราะห์ หรือรวบรวมเป็นข้อสรุป หรือข้อยุติของปัญหาที่เกิดขึ้น

ประเภทของข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ จำแนกออกได้ 2 ลักษณะ คือ

3.5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจน เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติได้หลายหลายวิธี เช่น รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น

3.5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ที่เป็นการบรรยายความคิดเห็น เจตคติ ซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างจากข้อมูลเชิงปริมาณโดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ อาทิ การวิเคราะห์คุณลักษณะ การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นต้น ข้อมูลประเภทนี้ ได้แก่ ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุน การเปลี่ยนแปลงของชุมชนหลังจากกองทุนหมู่บ้าน ฯ เข้าสู่หมู่บ้าน เป็นต้น

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล หมายถึง แหล่งที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคน เอกสาร วัตถุ หรือ สถานการณ์ ที่สามารถให้ข้อมูลตามตัวชี้วัดที่กำหนด เพื่อใช้ตอบประเด็นคำถาม โดยจะต้องมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของโครงการนั้นๆ ซึ่งจำแนกแหล่งข้อมูล ดังนี้

- แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่มีผู้ประเมินสามารถเก็บรวบรวม ข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง เช่น การสัมภาษณ์ ,แบบสอบถาม ,การสังเกต
- แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้ แล้ว เช่น จปฐ ,ปค.1 ,แผนพัฒนาตำบล 5 ปี และรายปี

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดกระทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล, แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์โดยการเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ระดับของข้อมูล เป็นต้น แล้วนำข้อมูลนั้นๆ มาคำนวณด้วยมือ เครื่องคำนวณ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ (อุดม จัรัสพันธุ์ และคณะ, 2545)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) เป็นค่าสถิติที่แสดงลักษณะและแปรผลอย่างครอบคลุม เฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่านั้น โดยค่าสถิติที่ได้มีการนำมาใช้อย่างสม่ำเสมอ ดังนี้

3.6.1 การแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นค่าสถิติที่แสดงจำนวน ในลักษณะของความถี่ของ ข้อมูลที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานการณ์ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกันง่ายๆ โดยใช้ตารางนำเสนอ

3.6.2 ค่าร้อยละ (Percentage) เป็นค่าสถิติพื้นฐานที่นำมาเปรียบเทียบกัน ที่แสดงว่า กลุ่มเป้าหมาย คิดเป็นเท่าไร โดยอาศัยฐานข้อมูลที่มีฐานเท่ากับ 100 หน่วย

3.6.3 การวัดค่ากลางของข้อมูล เป็นการคำนวณหาค่าสถิติที่เป็นตัวแทนของข้อมูลทั้งหมด เพื่อง่ายต่อการนำเสนอและแปลความหมาย ค่ากลางของข้อมูลที่นิยมนำมาใช้ มีดังนี้

3.6.3.1 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

3.6.3.2 ฐานนิยม

3.6.3.3 มัธยฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ หรือความคิดเห็น ในประเด็นที่กำหนดอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นข้อความที่ได้จากแบบสอบถาม การบันทึกผลการสัมภาษณ์ หรือจากการสังเกต โดยการนำข้อมูลมาดำเนินการตามขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้หลักการของตรรกะ เพื่อหาข้อสรุปของข้อมูลที่สามารถนำไปอธิบายในประเด็นที่ต้องการคำตอบได้อย่างชัดเจน

ประเภทของการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

- การนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่เป็นจำนวนสถิติและตัวเลข ควรนำเสนอในลักษณะของตารางหรือแผนภูมิตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลมีรูปแบบการนำเสนอที่สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย
- การนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นข้อความ การนำเสนอผลการประเมินจะต้องเสนอตรงตามประเด็น

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ในบทที่ 4 กล่าวถึงผลการติดตามการประเมินโครงการกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง สำหรับการประเมินผลนั้นใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนเป็นสำคัญ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ส่วน คือ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
 2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
 3. ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
 4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์
- เนื้อหาในแต่ละส่วนมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ผลการประเมินบริบทแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

4.1.1 บริบทระดับประเทศ

ประเทศไทยประสบปัญหาความยากจนมาโดยตลอด ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องรีบแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วน ทั้งนี้เพราะประสบการณ์ในอดีต การพัฒนาประเทศ เรามุ่งเน้นแต่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจ เป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดช่องว่างความยากจนมากขึ้น ทำให้เกิดความอ่อนแอในสังคมชนบท เป็นเหตุให้ปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย ด้วยเหตุนี้ การแก้ไขปัญหาคความยากจนจึงต้องปรับวิธีการ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างรากฐานในระดับล่างให้เข้มแข็ง คือ ยึดชุมชนเป็นเป้าหมายของการพัฒนา

จากความประทับใจในประสบการณ์การทำงานของชาวบ้านที่ได้กระทำกิจกรรมร่วมกันในการบริหารจัดการ ด้วยทักษะ ภูมิปัญญาของตัวเอง ในรูปของ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ และกองทุนอื่น ๆ เป็นต้น

รัฐบาลมองเห็นจิตความสามารถ ทักษะจากการทำงานของชาวบ้านจึงได้ กำหนดนโยบาย “ กองทุนหมู่บ้าน ๑ ล้านบาท ” เพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาคความยากจน โดยกระบวนการ

การชุมชน มุ่งเสริมสร้างพัฒนาศักยภาพ การเรียนรู้ของชุมชนเพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง และชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืนตลอดไป

4.1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

ประวัติชุมชน

เดิมพื้นที่ของชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง เป็นป่า หนองน้ำ และนาข้าว โดยมี จ.อ.ประดิษฐ์ (ไม่ทราบนามสกุล) เป็นเจ้าของที่ ต่อมา จ.อ.ประดิษฐ์ ได้ขายที่ดินให้แก่ นายบุญเรือง สงวนวงศ์-วิจิตร และต่อมานายบุญเรือง ได้นำที่ดินดังกล่าวมาจัดสรรเพื่อแบ่งขาย โดยมีกลุ่มข้าราชการเข้ามาซื้อ และปลูกบ้านพักอาศัยเป็นจำนวนมาก และเมื่อปี พ.ศ.2535 ทางเทศบาลนครนครราชสีมาได้เข้ามาสำรวจและจัดตั้งชุมชนตามโครงการกลุ่มอาสาพัฒนาเทศบาล (อ.พ.ท.) ประเสริฐ จอรัตน์วนิช (การสื่อสารระหว่างบุคคล , 5 กรกฎาคม 2545)

ปัจจุบันชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง ได้ก่อตั้งมาเป็นเวลา 9 ปีแล้ว ซึ่งก็มีคณะกรรมการชุมชนมาหลายกลุ่ม สำหรับคณะกรรมการชุมชนกลุ่มปัจจุบัน คือ

1. นายประเสริฐ จอรัตน์วนิช	ประธานคณะกรรมการชุมชน
2. นายสมศักดิ์ กาญจนวัฒนาวงศ์	รองประธานคณะกรรมการชุมชน
3. นายเสงี่ยม อาจหาญ	เลขานุการ
4. นายชัยณรงค์ ดันจจรรยา	ฝ่ายการคลัง
5. นายเหรียญ เสมรบุญย์	ฝ่ายการโยธา
6. นายธนะชาติ เพื่องเกษม	ฝ่ายสวัสดิการสังคม
7. นางยุพิน จวงผลงาม	ฝ่ายสาธารณสุข
8. นายวิศิษฐ์ ธีระวิศิษฐ์ชัย	ฝ่ายทะเบียนราษฎร
9. นายวุฒิชัย บุตตะวงศ์	ฝ่ายการศึกษา
10. นายสุรีย์ อ่วมจิว	ฝ่ายป้องกันและรักษาความปลอดภัย
11. นายศิริ ขอผลกลาง	ฝ่ายประปา
12. ร.ต.เต็ม ทิพย์มงคล	ฝ่ายประชาสัมพันธ์

ที่ตั้ง

ที่ทำการชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง ตั้งอยู่ที่ ศาลาอเนกประสงค์ (ศาลาประคิษฐ์) ถนน
สืบศิริ ซอย 49 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	จรด	ถนนสืบศิริ-ถนนมิตรภาพ
ทิศใต้	จรด	ถนนปัทมรังษี-ซอยรางน้ำ
ทิศตะวันออก	จรด	ถนนสืบศิริ-ชลประทาน
ทิศตะวันตก	จรด	ถนนปัทมรังษี-นครราชสีมา

สภาพทั่วไปของชุมชน

ลักษณะพื้นที่

ชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง มีพื้นที่ทั้งหมด 621 ไร่ เดิมในอดีตพื้นที่บริเวณนี้เป็นทุ่งนา แต่เมื่อเวลาผ่านไป ความเจริญก้าวหน้าเข้ามาถึง ชาวบ้านก็เลิกทำนา ลักษณะของพื้นที่เป็นที่ราบ บริเวณทิศใต้ของชุมชนสูงกว่าบริเวณทิศเหนือ สภาพทั่วไปของดินเป็นดินร่วน แต่ในปัจจุบันเมื่อประชาชนเข้ามาสร้างที่อยู่อาศัย ก็จะถมที่ให้สูงขึ้นจากเดิม ดังนั้น ดินในปัจจุบันจึงเป็นดินใหม่และไม่เหมือนกัน เพราะแต่ละบ้านใช้ดินถมที่ไม่เหมือนกัน บ้างดินเหนียว บ้างดินร่วน เป็นต้น

ประชากร

ชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง มีประชากรทั้งหมด 3,520 คน จากทั้งหมด 1,106 ครอบครัวยังมีจำนวนบ้าน 984 หลังคาเรือน ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนไม่ค่อยมีเวลาพบปะสังสรรค์กันมากนัก เนื่องจากต้องออกไปทำงานกว่าจะเลิกงานกลับบ้านก็เย็นมากแล้ว ทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีเวลาพักผ่อนและพูดคุยกันน้อยลง

จากการสำรวจประชากรชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง พบประชากรอายุ 12-50 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ คิดเป็นประมาณร้อยละ 75

สภาพเศรษฐกิจ

ประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง ส่วนใหญ่บ้านเรือนที่พักอาศัยเป็นบ้านส่วนตัว นั่นหมายถึงเป็นเจ้าของที่ดินด้วย หรืออาจจะเป็นบ้านที่ได้รับตกทอดมา แต่ก็จะมีบางส่วนที่เป็นบ้านเช่า

อาชีพของชาวชุมชน กล่าวได้ว่าเกือบจะ 100% มีอาชีพรับราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ ส่วนอาชีพอื่นๆ ก็มี เช่น ค้าขายและรับจ้างทั่วไป

ด้านรายได้ เมื่อทราบแล้วว่าประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนมีอาชีพที่แน่นอน นั่นคง เป็นหลักเป็นฐาน เพราะฉะนั้นก็จะมีรายได้ที่แน่นอนพอจนเจือจรรอบครัว

ฐานะทางเศรษฐกิจของชาวชุมชน ส่วนใหญ่จะมีฐานะปานกลาง พอมีพอกิน ส่วนฐานะ ร่ำรวยก็มีพอประมาณซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นข้าราชการ ฐานะยากจนก็มีเป็นส่วนน้อย ในกลุ่มนี้จะ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป

ด้านสังคม

สภาพความเป็นอยู่ในชุมชน ชุมชนนี้เป็นชุมชนขนาดใหญ่พอสมควรสภาพความเป็นอยู่ ไม่สนิทสนมกันมากนัก สังคมภายในชุมชนจะไม่ค่อยได้พูดคุยกัน เพราะต่างก็ไม่ค่อยมีเวลา แต่ก็ มีการติดต่อสื่อสารภายในชุมชนตลอดเวลา มีการประสานงานทุกฝ่าย มีการจัดตั้งกลุ่ม เช่น กลุ่ม ตั้งจะออมทรัพย์ กลุ่มสตรีอาสาพัฒนาชุมชน กลุ่มเยาวชน เป็นต้น

ด้านสาธารณสุข

ประชาชนในชุมชนมีสุขภาพอนามัยแข็งแรงสมบูรณ์ ไม่ค่อยเจ็บป่วย เพราะชาวบ้านได้รับความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง

การรักษาพยาบาล เนื่องจากในปัจจุบันรัฐบาลมีโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ซึ่งชุมชน รุ่งเรือง-บุญเรือง ได้ไต่ถามที่โรงพยาบาลโคราชเมโมเรียล เมื่อเจ็บป่วยก็เข้ารับการรักษาได้ และ ชาวชุมชนนี้ได้ทำบัตรทองครบทุกคนที่เข้าเกณฑ์ที่จะทำได้

การรับภูมิคุ้มกัน ชาวบ้านส่วนใหญ่สนใจเกี่ยวกับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ ซึ่งก็จะ ไปฉีดที่โรงพยาบาลหรือสาธารณสุข แต่ทางสาธารณสุขของเทศบาลนครราชสีมาก็จัดเจ้าหน้าที่ มาให้บริการด้วยเหมือนกัน เช่น การหยอดโปลิโอในเด็ก เป็นต้น

4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวม มีดังนี้

4.2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้ สามารถสรุป ผลการประเมินได้ ดังนี้

4.2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

- นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีประชาคมพบว่า สมาชิกกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง ส่วนใหญ่มีความเข้าใจในนโยบายที่ รัฐบาลจัดสรรเงินมาให้ชุมชน โดยให้ชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการเงิน

กองทุนเอง เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และยั่งยืนทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม อันจะส่งผลให้สังคม และ ประเทศมีความเข้มแข็ง และยั่งยืนในทุก ๆ ด้าน

- เงิน 1 ล้านบาทที่ได้รับการจัดสรรมา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในชุมชน สำหรับใช้ในการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ทำให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ เพราะมีการบริหารจัดการที่เกิดจากคนในชุมชน ส่งผลให้เกิดความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และชุมชนเกิดความเข้มแข็ง เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- คณะกรรมการกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง มีจำนวน 15 คน แบ่งเป็นชาย 8 คน หญิง 7 คน ประกอบอาชีพข้าราชการประจำ ข้าราชการบำนาญ ค้าขาย รับจ้าง และแม่บ้าน การศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีประสบการณ์ในการบริหารงานมาก่อน ซึ่งเป็นจุดเด่นของคณะกรรมการชุดนี้ ส่วนจุดด้อย คือ คณะกรรมการไม่มีเวลาบริหารจัดการกองทุน เพราะมีภารกิจมาก ทำให้การบริหารงานไม่ค่อยดี
- ระเบียบกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง เป็นระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนร่วมกันร่างขึ้น โดยมีระเบียบจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งอื่นเป็นต้นแบบในการร่างระเบียบ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสมาชิกทุกคน

4.2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A พบว่า

- กระบวนการขอกู้ของผู้กู้ ผู้กู้ต้องเขียนโครงการขอกู้เงิน โดยระบุถึงวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ วิธีการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ จำนวนเงินที่ต้องการกู้ หลักทรัพย์หรือผู้ค้ำประกัน และประมาณการรายรับ รายจ่ายในแต่ละเดือนให้ชัดเจน แล้วยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการ เพื่อให้คณะกรรมการพิจารณาถึงความเหมาะสมต่อไป วิธีการขอกู้แบบนี้ทำให้คณะกรรมการสามารถทราบถึงรายละเอียดที่สำคัญบางประการของผู้กู้ได้ แต่รายละเอียดที่ผู้กู้กรอกลานนั้นอาจจะไม่ตรงตามความเป็นจริง คณะกรรมการต้องหาวิธีตรวจสอบข้อมูลอีกครั้ง

- กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ คณะกรรมการจะประชุมเพื่อพิจารณาคัดเลือกผู้กู้ทุกวันที่ 30 ของเดือน โดยจะพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ของผู้กู้ 5 ประการ คือ ประวัติและอุปนิสัย หลักประกัน ความสามารถในการชำระหนี้ เงินทุนของผู้กู้ และเหตุการณ์ที่ไม่อาจควบคุมได้ การคัดเลือกผู้กู้ที่ผ่านมาของคณะกรรมการชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง จะคำนึงถึงความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้เป็นสำคัญ หากผู้กู้มีอาชีพที่มั่นคง และประวัติทางการเงินไม่เสียหาย ก็จะได้รับพิจารณาให้กู้เต็มจำนวนที่ขอ
- กระบวนการรับชำระหนี้ คณะกรรมการกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง เปิดรับการชำระหนี้ทุกวันที่ 1-5 ของเดือน โดยจะมีการประชุมและเหรียญกษาปณ์ที่ทำการชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง จากนั้นคณะกรรมการจะรวบรวมเงินที่ได้จากการชำระหนี้ในแต่ละวัน ไปฝากเข้าบัญชีกองทุนที่เปิดไว้ที่ธนาคารออมสินในเช้าของวันใหม่ ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับสมาชิกที่ไม่มีเวลา หรือไม่สะดวกในการไปติดต่อกับธนาคารด้วยตนเอง แต่การแต่งตั้งผู้ที่จะมาเก็บเงินควรพิจารณาผู้ที่มีความไว้วางใจได้ และไม่มีประวัติเสียหายทางการเงินมาก่อนเข้ามาดูแล

4.2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A พบว่า

4.2.1.3.1 ผลโดยตรงที่เกิดจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุน มีดังนี้

- จำนวนผู้กู้มีจำนวนมาก คณะกรรมการจึงต้องใช้วิธีการจัดลำดับก่อนหลัง ผู้ที่ยื่นโครงการขอกู้ก่อนย่อมได้รับการพิจารณาก่อน หากจำนวนเงินไม่เพียงพอก็ต้องรอการพิจารณาในครั้งต่อไป ก่อให้เกิดความยุติธรรมต่อทุกคน
- ยอดเงินให้กู้ในรอบแรกเพียงพอกับจำนวนผู้ขอกู้ แต่ในรอบต่อมาต้องใช้วิธีการพิจารณาก่อนหลัง หรือลดจำนวนยอดเงินของแต่ละรายลงหากผู้ขอกู้มีความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้เพียงพอกับจำนวนผู้ขอกู้ บางครั้งมีการช่วยเหลือกันระหว่างกรรมการกับผู้กู้ให้ได้ยอดเงินตามที่ต้องการ ซึ่งกรรมการบาง

คนก็ไม่กล้าปฏิเสธ เพราะกลัวเกิดความบาดหมาง
ต่อกัน จุดนี้อาจทำให้เกิดข้อครหาต่อคณะกรรมการ
ได้

4.2.1.3.2 ผลกระทบโดยตรงที่เกิดจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุน มีดังนี้

- จำนวนผู้ที่กู้ได้ขึ้นอยู่กับพิจารณาของคณะกรรมการเป็นหลักว่าสมควรจะให้สมาชิกผู้ใดกู้
และให้กู้เป็นจำนวนเท่าไร ปัจจุบันผู้ที่ยื่นขอกู้ไว้ที่
กองทุนได้รับการพิจารณาให้กู้ได้ทุกคน ในจำนวน
เงินที่แตกต่างกันตามความเหมาะสม
- เกิดการขยายกิจการของผู้กู้เมื่อได้รับเงินจากคณะกรรมการกองทุนแล้วผู้กู้ส่วนใหญ่จะนำเงินส่วน
หนึ่งไปขยายกิจการเดิมของคนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น
เช่น ซื้ออุปกรณ์เพิ่ม ตกแต่งร้านใหม่ ขยายขนาด
ของร้าน เป็นต้น ส่งผลให้รายได้ของผู้กู้เพิ่มจำนวน
มากขึ้น

4.2.1.3.3 ผลกระทบทางอ้อมที่เกิดจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุน มีดังนี้

- กองทุนเกิดความเข้มแข็งและมีศักยภาพเพิ่มขึ้น
หลังจากมีการปล่อยให้กู้เงินของคณะกรรมการแล้ว
ส่งผลให้มียอดเงินเพิ่มขึ้น เพราะมีการชำระดอกเบี้ย
ให้กับทางกองทุนเพื่อนำมาหมุนเวียนให้สมาชิกราย
อื่นต่อไป และทำให้มีจำนวนสมาชิกกองทุนเพิ่ม
มากขึ้น คณะกรรมการกองทุนจึงมีโอกาสดพบปะพูดคุย
แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันมากขึ้น
- ชุมชนมีเครือข่ายการเรียนรู้เกิดขึ้น เพราะเกิดการ
รวมตัวกันของผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน โดยมีการ
จัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และ
แสดงความคิดเห็นร่วมกัน

- เกิดภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจในชุมชน โดยมีการชี้แจงและทำความเข้าใจให้สมาชิกเห็นว่า กองทุนชุมชนเป็นของสมาชิกทุกคน ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการให้กองทุนเจริญเติบโตขึ้นด้วยดี เมื่อมีกองทุนเกิดขึ้นและดำรงอยู่คู่กับชุมชน สมาชิกก็จะมีแหล่งเงินกู้ที่ดอกเบี้ยต่ำ โดยที่ไม่ต้องไปพึ่งพาเงินกู้จากแหล่งอื่น

4.2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย สามารถสรุปผลการประเมินได้ ดังนี้

4.2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

- ประสบการณ์ในการดำเนินงานของผู้กู้ ผู้กู้ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการดำเนินงานมาก่อน มีการประกอบกิจการมาก่อนที่จะมีกองทุนชุมชนเกิดขึ้น ทำให้ทราบปัญหา จุดเด่น จุดด้อยของอาชีพตนดี จะมีผู้กู้ส่วนน้อยที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อนทางคณะกรรมการจึงลดจำนวนเงินให้ผู้กู้เพื่อป้องกันเหตุฉุกเฉินที่อาจจะเกิดขึ้นได้
- หนี้สินธนาคารของผู้กู้ ผู้กู้ส่วนใหญ่จะกู้ยืมเงินจากธนาคารออมสินในโครงการธนาคารประชาชน ซึ่งมีระยะเวลาการชำระหนี้พร้อมกับกองทุนชุมชน อาจจะทำให้เกิดปัญหาในการชำระหนี้ได้
- หนี้สินนายทุนนอกระบบของผู้กู้ ผู้กู้ส่วนน้อยกู้เงินจากนายทุนนอกระบบที่คิดอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าความเป็นจริง และมีการตามทวงหนี้ทุกวัน เมื่อมากู้เงินจากกองทุนก็นำไปใช้หนี้สินนายทุนนอกระบบแทน เมื่อถึงเวลาชำระหนี้กองทุนไม่มีจ่าย ก็ไปถือนายทุนนอกระบบมาใช้หนี้กองทุน วนเป็นลูกโซ่เช่นนี้ไปเรื่อย ทางคณะกรรมการกองทุนจึงต้องหาทางแก้ปัญหา ซึ่งเป็นไปได้ยากเพราะเป็นปัญหาส่วนตัวของผู้กู้
- อาชีพหลักของผู้กู้ ผู้กู้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักตามที่ได้ขอกู้ไว้ เช่น ค้าขาย บริการ โดยส่วนใหญ่กู้ไปเพื่อพัฒนาอาชีพเดิมให้ดีขึ้น

ส่วนผู้ที่มีอาชีพหลักอย่างอื่น เช่น ข้าราชการ รับจ้าง ไม่ค่อยมากู้เงิน โดยให้เหตุผลว่าไม่อยากสร้างภาระหนี้สินให้กับตนและครอบครัว

- รายได้ของครอบครัว ผู้กู้ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อครอบครัวตั้งแต่ 5,000 บาทขึ้นไป ซึ่งเป็นรายได้ที่มาจากการประกอบอาชีพหลัก ไม่มีรายได้จากอาชีพเสริม

4.2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

- จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุน จำนวนเงินที่ผู้กู้ได้จากกองทุนส่วนใหญ่จะได้เต็มจำนวนที่กำหนด คือ 20,000 บาท มีผู้ที่ได้ไม่เต็มจำนวนที่ขอบ้าง เพราะผู้กู้บางคนทางคณะกรรมการคิดว่าไม่มีความสามารถที่จะชำระหนี้ได้หากผู้กู้ได้เต็มจำนวน หรือบางครั้งจำนวนเงินไม่เพียงพอกับจำนวนของผู้กู้จึงต้องมีการเฉลี่ยเงินให้ทั่วถึงกัน
- เงินอื่น ๆ ที่ผู้กู้สามารถหามาได้ เช่น เงินทุนสำรองในการประกอบอาชีพ กู้จากนายทุนนอกระบบ กู้จากธนาคาร เพื่อนำมาใช้ในการประกอบอาชีพ ในกรณีที่ผู้กู้เงินกองทุนแล้วไม่เพียงพอ ถ้าหากผู้กู้ยืมเงินจากหลายแหล่ง อาจทำให้เกิดปัญหาในการชำระหนี้ได้
- สถานที่และวัตถุดิบ สถานที่ประกอบการของผู้กู้ส่วนใหญ่จะอยู่ในชุมชน และมีหลักแหล่งมั่นคง ส่วนวัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาชีพจะอยู่ในบริเวณใกล้กับชุมชน เช่น ตลาดสด ห้างสรรพสินค้า ทำให้สะดวกในการหาวัตถุดิบมาจำหน่าย หรือนำมาประกอบการทำส่งผลให้ราคาสินค้า หรือบริการมีความเหมาะสม ไม่เกินความสามารถของลูกค้าหรือผู้รับบริการ
- เทคนิควิธีทำงาน วิธีทำงานส่วนใหญ่ของผู้กู้ โดยเฉพาะในกลุ่มอาชีพค้าขาย และบริการ คือ การทำงานด้วยความขยัน อดทน และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้มาใช้บริการ ที่สำคัญต้องมีความซื่อสัตย์ต่ออาชีพของตนเอง และผู้มาใช้บริการ

4.2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

- การหาตลาดที่ดีของผู้กู้ การหาตลาดมารองรับผลผลิตที่เกิดขึ้นจะส่งผลให้เกิดการกระจายของสินค้า และมียอดการจำหน่ายสินค้ามากขึ้น ขณะที่ตลาดของผู้กู้ของกองทุนชุมชนยังมีเพียงแต่ภายในชุมชน และ

บุคคลภายนอกไม่มากนัก ทำให้มีสินค้าที่เหมือนกันในชุมชนเพิ่มมากขึ้น

- การหาวัตถุดิบที่ดี การเลือกวัตถุดิบที่ดีมาใช้ในการประกอบอาชีพ แม้จะทำให้ราคาต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น แต่ก็จะได้สินค้าที่มีคุณภาพ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับตัวสินค้า ผู้ประกอบอาชีพในชุมชนจะหาวัตถุดิบจากแหล่งซื้อขายที่ใกล้กับชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งที่ได้มาตรฐานพอสมควร
- การทำบัญชี ทำให้ทราบถึงรายรับ และรายจ่ายที่แน่นอนในการประกอบการแต่ละวัน เพื่อการคาดคะเนผลการดำเนินการในอนาคต แม้จะมีขั้นตอนที่ยุ่งยากแต่การทำบัญชีจะสร้างศักยภาพให้กับกิจการมากขึ้น

4.2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

4.2.2.4.1 ผลโดยตรงที่เกิดจากการดำเนินการของผู้กู มีดังนี้

- ผู้กูมีรายได้จากการขายผลผลิต หรือบริการเป็นตัวแทนที่สามารถนำมาหมุนเวียนใช้ในการดำเนินกิจการต่อไป
- ผู้กูจะได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ นำผลผลิตนั้นออกจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการ

4.2.2.4.2 ผลกระทบโดยตรงที่เกิดจากการดำเนินการของผู้กู มีดังนี้

- ผู้กูสามารถนำเงินที่ได้จากการกู้ยืม ไปดำเนินการขยายกิจการ เช่น นำไปซื้ออุปกรณ์เพิ่มเติม ขยายขนาดของร้านค้า เป็นต้น
- ผู้กูสามารถดำเนินกิจการของตน ด้วยเทคนิควิธีที่ได้มาจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทำให้กิจการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับสภาพของสังคม และเศรษฐกิจ

4.2.2.4.3 ผลกระทบทางอ้อมที่เกิดจากการดำเนินการของผู้กู มีดังนี้

- ผู้กูเกิดการพึ่งพาตนเองมากขึ้น โดยการนำเงินที่กูได้มาพัฒนาปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงการดำเนินกิจการให้เหมาะสม
- เกิดความมีศักยภาพ และความเข้มแข็งในกิจการของผู้กูอย่างยั่งยืน เพราะมีเงินทุนหมุนเวียนมาใช้ในการดำเนินกิจการ
- เกิดการกลับคืนถิ่นของประชากรในชุมชน เมื่อมีกองทุนเกิดขึ้นในชุมชน จึงมีแหล่งเงินกู้เพื่อนำมา สร้างอาชีพใหม่ ๆ ให้

เกิดขึ้นในชุมชน ส่งผลให้ประชาชนที่ไปทำงานต่างถิ่นเกิด
ช่องทางในการประกอบอาชีพภายในชุมชนมากขึ้น

4.3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้

4.3.1 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้กลุ่มอาชีพค้าขายในชุมชนชุมชนบ้าน
รุ่งเรือง-บุญเรือง สรุปได้ว่า กลุ่มอาชีพค้าขายแบ่งเป็นร้านขายของชำ ร้านขาย
อาหารตามสั่ง ร้านขายแกง และร้านขายสิ่งของทั่วไป เช่น เสื้อผ้า ของชำร่วย
ซึ่งสามารถประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจ ได้ดังนี้

4.3.1.1 ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- จำนวนเงินของกองทุนที่กู้มาได้
- เงินอื่น ๆ ที่ผู้ประกอบการมีอยู่
- การหาสถานที่และวัตถุดิบ
- เทคนิควิธีทำงาน
- กำลังในการทำงาน
- การอบรมวิชาชีพ

4.3.1.2 กระบวนการที่ดี ได้แก่

- การหาตลาดที่ดี
- การหาวัตถุดิบที่ดี
- การทำบัญชีอย่างง่าย
- การวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์
- การทำกิจการที่ถุกวิธี

4.3.1.3 ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่

- รายได้จากการประกอบอาชีพ
- เกิดการขยายกิจการ
- เกิดการพึ่งพาตนเอง
- เกิดศักยภาพและความเข้มแข็งในกิจการ

4.3.2 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้กลุ่มอาชีพทางด้านบริการในชุมชน
บ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง สรุปได้ว่า กลุ่มอาชีพทางด้านบริการแบ่งเป็นร้านตัดผม
ชาย ร้านเสริมสวย รับจ้างซักรีดเสื้อผ้า และร้านตัดเย็บเสื้อผ้า ซึ่งสามารถ
ประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจ ได้ดังนี้

4.3.2.1 ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- จำนวนเงินของกองทุนที่กู้มาได้
- เงินอื่น ๆ ที่ผู้ประกอบการมีอยู่
- การหาสถานที่ตั้งร้าน
- เทคนิควิธีทำงาน
- กำลังในการทำงาน
- การอบรมวิชาชีพ

4.3.2.2 กระบวนการที่ดี ได้แก่

- การบริการที่ดี
- การทำบัญชีอย่างง่าย
- การวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์
- การทำกิจการที่ถูกต้อง

4.3.2.3 ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่

- รายได้จากการประกอบอาชีพ
- เกิดการขยายกิจการ
- เกิดการพึ่งพาตนเอง
- เกิดศักยภาพและความเข้มแข็งในกิจการ

4.4 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- ผลที่เกิดจากการคิดดอกเบี้ยของกองทุน พบว่า การคิดดอกเบี้ยของกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรืองคิดในอัตราร้อยละสิบสองบาทต่อปี หรือร้อยละหนึ่งบาทต่อเดือน ซึ่งถือว่าต่ำมากเมื่อเทียบกับเงินกู้ในระบบ ทำให้เป็นที่พึงพอใจของสมาชิกที่กู้ ที่มีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำมาใช้ในการประกอบอาชีพ
- ผลที่เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างองค์กรภายนอกชุมชนกับองค์กรภายในชุมชน พบว่า เกิดการประสานงานระหว่างกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันมากขึ้น และเกิดการรวมกลุ่มกันระหว่างกองทุนชุมชนในเขตเทศบาลนครนครราชสีมาด้วยกัน เพื่อช่วยเหลือ และดูแลกันในด้านต่าง ๆ และยังก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างคนในชุมชน และเขตเทศบาลเดียวกัน

4.5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

การบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง สรุปได้ดังนี้

4.5.1 การบริหารกองทุนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พบว่า

- การเกิดขึ้นของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ส่งผลให้มีเงินทุนหมุนเวียนภายในชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง เงินที่ได้จากการกู้สมาชิกส่วนใหญ่นำมาใช้ในการพัฒนาอาชีพที่มีอยู่เดิมเป็นหลัก โดยเฉพาะในกลุ่มอาชีพค้าขาย และบริการ ผู้กู้จะนำเงินไปเพื่อการขยายกิจการ ให้มีศักยภาพในการดำเนินการมากขึ้น
- การบริหารจัดการกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง เกิดจากสมาชิกในกองทุนเป็นสำคัญ เริ่มตั้งแต่การทำประชาคมเพื่อจัดตั้งกองทุน คัดเลือกคณะกรรมการ ออกระเบียบในการบริหารกองทุน การปล่อยเงินให้สมาชิกกู้ การรับชำระเงินกู้ การจัดทำบัญชี และการตรวจสอบการบริหารงานของคณะกรรมการจากสมาชิกกองทุน โดยมีเจ้าหน้าที่จากกองสวัสดิการสังคมเทศบาลนครนครราชสีมาเข้ามาดูแล และประสานงานให้การบริหารจัดการกองทุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- การเกิดกองทุนชุมชนส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง โดยชุมชนได้รับสิทธิเต็มที่ในการดำเนินการต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของชุมชน หากเกิดปัญหาใด ๆ ขึ้น ชุมชนก็จะร่วมกันแก้ปัญหาด้วยการระดมความคิดจากคณะกรรมการและสมาชิกทุกคน เพื่อการแก้ไขปัญหาที่เป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย แต่หากมีปัญหารุนแรง หรือแนวทางแก้ไขไม่เป็นที่พอใจของทุกฝ่าย จึงจะขอรับข้อเสนอแนะ และการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- การเกิดขึ้นของกองทุนเป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจ และสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมให้กับชุมชน เพราะเงินจากกองทุนสามารถสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ลดปัญหาการเป็นหนี้ของนายทุนนอก ระบบ และปัญหาการว่างงานของคนในชุมชน

- การเกิดขึ้นของกองทุนสร้างศักยภาพและความเข้มแข็ง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เพราะกองทุนชุมชนนอกจากลดปัญหาการว่างงานแล้ว ยังส่งเสริมให้เกิดความอบอุ่นภายในครอบครัว เกิดความสามัคคีของคนในชุมชน เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในชุมชน ส่งผลให้เกิดการรวมตัวกันของสมาชิกจนกลายเป็นกลุ่มองค์กรขึ้น

4.5.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการกองทุน พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

- ขั้นตอนการประชาสัมพันธ์เพื่อจัดตั้งกองทุนชุมชน และการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุน ได้รับความร่วมมือจากหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนมาร่วมประชุมจนครบองค์ประชุม ทำให้สามารถดำเนินการประชุมต่อไปได้ และในการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนก็มีผู้อาสาเข้ามาเป็นคณะกรรมการหลายท่าน ในที่สุดจึงได้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกมากที่สุดเข้ามามีการบริหารกองทุน
- ขั้นตอนการดำเนินการบริหารกองทุนหลังจากได้รับการจัดสรรเงิน เนื่องจากชุมชนและสมาชิกบางคน เช่น ประธานและคณะกรรมการชุมชน เคยมีประสบการณ์ในการบริหารกองทุนอื่นมาก่อน จึงเข้ามาเป็นที่ปรึกษาให้กับคณะกรรมการ ส่งผลให้การดำเนินการของคณะกรรมการกองทุนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- ขั้นตอนการตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน โดยชุมชนสามารถที่จะตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการได้ตลอดเวลา สามารถเข้าร่วมรับฟังการประชุมของคณะกรรมการเมื่อมีการประชุมประจำเดือน และสามารถสอบถามถึงข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนได้เมื่อเกิดข้อสงสัย

4.5.3 ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินการของกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง พบว่ามีปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

- คณะกรรมการกองทุน บางคนยังไม่ทราบหน้าที่ที่ชัดเจนของตนเอง หรือบางคนทราบแต่ไม่ปฏิบัติ ด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น ไม่มีเวลา เป็นคณะกรรมการแต่เพียงในนามไม่มีอำนาจในการบริหาร ทำให้งานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของกองทุนกลายมาเป็นหน้าที่ของเลขานุการ และเหรัญญิกเป็นส่วนใหญ่ สาเหตุเป็นเพราะการจัดแบ่งหน้าที่ยังไม่ชัดเจน และคณะกรรมการยังเสียสละต่อส่วนรวมไม่พอ

- สมาชิกไม่ศึกษาระเบียบของกองทุน ทำให้เกิดความเข้าใจไม่ตรงกันระหว่างคณะกรรมการกับสมาชิก ส่งผลให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน
- การประชาสัมพันธ์ของกองทุนยังไม่ดีพอ มีเพียงการกระจายข่าวสารต่อกันไปเรื่อย ๆ ไม่มีการเผยแพร่ข่าวทางหอกระจายข่าวของชุมชน
- การชำระเงินคืนของสมาชิกที่กู้ต่ำกว่าที่กำหนดมาก ส่งผลให้การทำบัญชีและการตรวจสอบเป็นไปได้ยาก

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในบทที่ 5 กล่าวถึงการสรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะที่ได้มาจากการประเมิน โครงการที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนเป็นสำคัญ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. สรุป อภิปรายผล
2. ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป อภิปรายผล

จากการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง ได้ผลสรุป ดังต่อไปนี้

5.1.1 สรุป

5.1.1.1 เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อ ของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง

5.1.1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5.1.1.3 เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้และเกิดการเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้าน ตำบล

5.1.1.4 เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง และระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ผู้ทำสารนิพนธ์ดำเนินการประเมินโดยใช้ประยุกต์รูปแบบการประเมินแบบ ชิพป์ (CIPP) ของ Stufflebeam มาใช้ในการประเมินครั้งนี้ โดยกำหนดตัวชี้วัดขององค์ประกอบการประเมินด้านสภาพแวดล้อม (Context-C) ด้านปัจจัย (Input-I) ด้านกระบวนการ (Process-P) และด้านผลผลิต (Product-P) ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลในชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง ประกอบด้วยคณะกรรมการชุมชน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งที่ได้รับอนุมัติให้กู้และ

สมาชิกทั่วไป ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ ตลอดจนข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดต่าง ๆ โดยใช้แบบรายงาน (บร.) 12 แบบ (บร.1-บร.12) การสัมภาษณ์เพิ่มเติม การศึกษาเอกสาร และการจัดประชุมเวทีชาวบ้าน แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติและไม่ใช้สถิติ

5.1.2 อภิปรายผล

จากการประเมินโครงการกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง ที่ผ่านมาพอที่จะอภิปรายได้ดังนี้

5.1.2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อ 1 การเกิดกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง

กองทุนเกิดจากการร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ของคนในชุมชน และมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น เพราะเมื่อมีกองทุนแล้วก็มีเงินหมุนเวียนในชุมชนมากขึ้น ซึ่งช่วยให้มีการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ของคนในชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์ข้อ 2 การมีระบบบริหารกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง

กองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง มีการแบ่งอำนาจหน้าที่ และจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน ซึ่งการกระทำเช่นนี้เป็นการส่งเสริม พัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการกองทุนของตนเอง

วัตถุประสงค์ข้อ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

กองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉลี่ยเดือนละ 1 ครั้ง แต่ในการนี้ยังไม่ถึงขั้นที่จะทำให้คนในชุมชนพึ่งตนเองได้ทั้งหมด ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกอยู่

วัตถุประสงค์ข้อ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม

คนในกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง เริ่มที่จะมีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แลกเปลี่ยนทัศนคติต่อกัน เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของกลุ่ม ชักกรีดเสื้อผ้า เป็นต้น

วัตถุประสงค์ข้อ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

เมื่อมีกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง เกิดขึ้นก็ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น ความเข้มแข็งที่มานี้พิจารณาได้จาก ความซื่อสัตย์ ความร่วมมือ ร่วมใจ ความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกันของคนในชุมชน

5.1.2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

5.1.2.2.1 ปัจจัยด้านบวก

- ประสบการณ์ของคนในชุมชนที่ประสบความล้มเหลวมาก่อน จึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก
- ประสบการณ์ของคนในชุมชนในเรื่องการประกอบอาชีพ ซึ่งก็ทำให้ทราบถึงปัญหา จุดเด่น จุดด้อยของอาชีพของตนเองเป็นอย่างดี

5.1.2.2.2 ปัจจัยด้านลบ

- คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

5.1.2.2.3 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

จากการศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง เป็นดังนี้

- สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีกันปานกลาง เพราะประชาชนในชุมชนแบ่งเป็นหลายกลุ่ม
- สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์มาก เพราะไม่เห็นมีการลักขโมย
- ชุมชนยกย่องคนทำความดีมาก เห็นได้จากการพูดชื่นชมคนทำความดีอยู่เสมอ ๆ

- สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันปานกลาง เพราะเป็นสังคมเมือง ต่างคนต่างต้องเอาตัวรอด
- สมาชิกในชุมชนมีโอกาสดหาความรู้เพิ่มเติมประมาณเดือนละ 1 ครั้ง อาจจะทางชุมชนจัดหรือทางเทศบาลฯ จัดก็ตาม
- สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ทั่วครอบครัว
- ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น อยู่กันพร้อมหน้า รักใคร่ป้องกัน ปานกลาง
- ในชุมชนมีการรวมตัวกันก่อตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนประมาณ 5 กลุ่ม
- ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำ โดยการประชุมหรือเสวนาในระดับปานกลาง
- ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการและผู้ด้อยโอกาสอยู่เสมอ ๆ
- ในชุมชนมีผู้ที่มีคุณธรรม ยุติธรรม เห็นได้จากที่ประชาชนในชุมชนมีปัญหาอะไรก็จะมาปรึกษาประธานชุมชน
- ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน

5.1.2.3 ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ

- การเกิดขึ้นของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ส่งผลให้มีเงินทุนหมุนเวียนภายในชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง เงินที่ได้จากการกู้สมาชิกส่วนใหญ่นำมาใช้ในการพัฒนาอาชีพที่มีอยู่เดิมเป็นหลัก โดยเฉพาะในกลุ่มอาชีพค้าขาย และบริการ ผู้กู้จะนำเงินไปเพื่อการขยายกิจการ ให้มีศักยภาพในการดำเนินการมากขึ้น
- การเกิดขึ้นของกองทุนเป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจ และสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมให้กับชุมชน เพราะเงินจากกองทุนสามารถสร้างงาน และสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ลดปัญหาการเป็นหนี้ของนายทุนนอกระบบ และปัญหาการว่างงานของคนในชุมชน

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุง แก่ระเบียบข้อบังคับกองทุนชุมชนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง มีดังนี้

- จากข้อจำกัดของระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ที่ว่า การชำระคืนเงินกู้มีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี ซึ่งในข้อนี้ น่าจะมีการผ่อนผันกันได้ เพราะการกู้เงินไปประกอบอาชีพบางอาชีพนั้นกว่าจะเห็นผลที่ตามมาก็ต้องใช้เวลาพอสมควร

5.2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง มีดังนี้

- ด้านการบริหารกองทุนชุมชน ก็มีคณะกรรมการกองทุน 15 คน ซึ่งล้วนแต่มีความถนัดกันไปคนละอย่าง เมื่อมาทำงานร่วมกันความถนัดของแต่ละคนอาจจะไม่ได้นำมาใช้เลยก็เป็นไปได้ กล่าวคือ ถ้ากรรมการมีความถนัดในเรื่องการเลี้ยงสัตว์ แต่งานกองทุนเป็นเรื่องการบริหารจัดการ ก็จะทำให้กรรมการท่านนั้นทำงานลำบาก ดังนั้นจึงขอเสนอให้ทางรัฐบาลจัดให้ที่ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหารจัดการเข้ามาคอยให้คำปรึกษากรรมการกองทุนอย่างใกล้ชิด

5.2.3 ข้อเสนอแนะในการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุนชุมชนบ้านรุ่งเรือง-บุญเรือง มีดังนี้

- ในรายที่สมาชิกกู้เงินไปแล้ว 1 รอบ และเป็นลูกหนี้ที่ดี คือ ชำระเงินอย่างสม่ำเสมอ จึงขอเสนอว่าถ้าสมาชิกรายนี้มาขอกู้ในครั้งต่อไปก็ควรที่จะอนุมัติเพิ่มวงเงินให้ด้วยถ้าผู้กู้ต้องการ ซึ่งการกระทำเช่นนี้ก็จะเป็นอย่างของผู้กู้รายอื่น ๆ ด้วย

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนการพิมพ์ จำกัด, 2544.
- เฉลี่ย บุรีภักดี และคณะ. ชุมชนวิชาการวิจัยชุมชน. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด, 2545.
- เทคโนโลยีสุรนารี, มหาวิทยาลัย. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2544.
- ประเสริฐ จงรัตนวนิช (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 5 กรกฎาคม 2545)
- อุดม จำรัสพันธุ์ และคณะ. ชุมชนวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. กรุงเทพฯ : ทัศนมองการพิมพ์, 2545.

